

ONDERZOEKSVERSLAG

Rapportage van de toetsing van

Maatschappelijk Werk en Dienstverlening Christelijke Hogeschool Ede

Croho-registratienummer: 04616

aan het NVAO Accreditatiekader

De visitatie vond plaats op 19 april en 14 mei 2007

Inhoud van het verslag

Identificatie	2
Managementsamenvatting	3
Bevindingen	5
Bijlage 1: Programma	44
Bijlage 2: Documenten	47
Bijlage 3: Domeinspecifiek referentiekader	49
Bijlage 4: Visitatieteam	53
Bijlage 5: Onafhankelijkheidsverklaringen	55
Bijlage 6a: Relatie Dublin-descriptoren en kerncompetenties Sociale Studies	56
Bijlage 6b: Relatie Dublin descriptoren en opleidingskwalificaties MWD	59
Bijlage 7: Competentiematrix jaar 1	63

De verantwoordelijke teamleider: drs. R. de Lusenet
namens deze,

M.I. van de Velde
Certiked
Augustus 2007

Identificatie

Christelijke Hogeschool Ede
Oude Kerkweg 100
Postbus 80, 6710 BB Ede

Telefoon: 0318-696300
Website: www.che.nl

Voor kwaliteit verantwoordelijke bestuurder: Ir. G. van der Heijden

Scope en doel

De visitatie heeft betrekking op:

- Christelijke Hogeschool Ede
- Opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening
- Voltijd en deeltijd
- Locatie Ede.

Doel van het onderzoek is te beoordelen in welke mate het NVAO Beoordelingskader (februari 2003) adequaat wordt afgedekt.

Teamsamenstelling

Teamleider: drs. R. de Lusenet
Externe deskundigen: mevrouw H. Kuiper MM
de heer M.J.G. Melsen
Secretaris: mevrouw drs. P.A.M. van Sonsbeeck-van den Brink
Studentlid: mevrouw C. Grootenvorst (BSW)
Toehoorder: drs. P.E. Esveld (directeur Certiked)

Werkwijze

De opleiding heeft een zelfevaluatie opgesteld ten aanzien van de gevisiteerde opleiding, en deze doen toekomen aan het visitatieteam op 15 maart 2007. De visitatie is uitgevoerd op 19 april en 14 mei 2007. Het conceptrapport is totstandgekomen door nauwe samenwerking tussen de teamleden. De teamleden hebben voor aanvang van de visitatie, tijdens de visitatiedagen en bij het schrijven van het rapport hun bijdrage kunnen leveren volgens de daartoe vastgestelde procedures. Het concept is in gezamenlijkheid vastgesteld, door van alle leden een fiat te vragen.

Het conceptrapport is op 20 juni 2007 toegezonden aan het management van de opleiding. Op 6 juli 2007 zijn schriftelijke reacties opgesteld door de opleiding, die hebben geleid tot onderhavig definitief rapport. In de aanloop naar de visitatie is er eenmaal een bijeenkomst geweest tussen leden van het visitatieteam en vertegenwoordigers van de Hogeschool. Deze bijeenkomst had een voorlichtend en planningstechnisch karakter.

Managementsamenvatting

Op 19 april en 14 mei 2007 heeft een visitatieteam van Certiked een visitatie uitgevoerd bij de opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening van de Christelijke Hogeschool Ede. Doelstelling was een toetsing uit te voeren van de kwaliteit van de opleiding, gerelateerd aan het NVAO beoordelingskader.

Algemeen beeld

De CHE is een Hogeschool die opleidingen verzorgt op het gebied van Management, Economie en Recht, Personeel en Arbeid, Communicatie, Journalistiek, Maatschappelijk Werk en Dienstverlening (MWD), Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH), Verpleegkunde, Godsdienst-Pastoraal Werk en Leraar Basisonderwijs. De hogeschool biedt werkgelegenheid aan ongeveer 300 medewerkers en verzorgt hoger beroeps onderwijs voor ongeveer 3800 studenten.

De opleiding MWD is samen met de opleiding SPH sinds 2005 via een *pilot Academievorming* opgenomen in de organisatorische opleidingseenheid Academie voor Sociale Studies. Er is sprake van een gemeenschappelijk management en er wordt gebruik gemaakt van gedeelde overlegvormen, docentencapaciteit en diverse gedeelde commissies. Tijdens de propedeusefase is het programma van de opleidingen MWD en SPH identiek. In de hoofdfase, het tweede, derde en vierde jaar, krijgt het beroepsspecifieke de nadruk.

De opleiding MWD leidt op voor een beroep dat een duidelijke plaats in de maatschappij heeft gekregen en waaraan bepaalde competenties zijn verbonden, waarover overeenstemming bestaat tussen de MWD opleidingsaanbieders verenigd in het LOO-MWD en het beroepenveld. De opleiding MWD aan de CHE heeft aan dat landelijke opleidingsprofiel op creatieve wijze een eigen inkleuring gegeven waarbij kwalificaties met betrekking tot aandacht voor levensbeschouwing en aandacht voor de kenniscomponent in het domein een belangrijke plaats hebben gekregen. Certiked heeft kunnen vaststellen dat in het curriculum veel aandacht geschonken wordt aan vakken, onderwerpen en thema's die de eigen visievorming van de student/aankomend beroepsbeoefenaar ondersteunen, zoals ethiek, internationalisering (in toenemende mate), interculturele communicatie, inzicht in andere levensbeschouwelijke visies en visie op de maatschappij.

De protestants-christelijke identiteit van de school komt op tal van plekken en momenten nadrukkelijk terug in de opleiding. Het curriculum is qua opzet en uitvoering van deze identiteit doortrokken zonder dat daarbij sprake is van een evangeliserende houding, maar veel meer van een expliciete set van waarden en normen die hun oorsprong vinden in de Bijbel en protestants-christelijke opvattingen. De door de opleiding geformuleerde visie op het beroep wordt door studenten en oud-studenten herkend en is voor velen, naast de kwaliteit van de opleiding, een belangrijke reden geweest juist voor deze opleiding MWD te kiezen. Certiked heeft kunnen vaststellen dat de visie op het beroep door het opleidingsteam gedragen en uitgedragen wordt en ondermeer resulteert in een situatie waarbij docenten veel tijd en energie steken in de persoonlijke begeleiding van studenten, die zij allen ook persoonlijk kennen en van wie zij weten wat hen beweegt. De hechte leer- en leefgemeenschap die hiervan het gevolg is, wordt door docenten en studenten keer op keer bevestigd in de gesprekken die wij met hen mochten voeren.

In gesprekken met opleidingsmanagement, studenten, docenten en vertegenwoordigers van het werkveld, is vastgesteld dat diverse stakeholders serieus genomen worden en dat er naar elkaar geluisterd wordt. Op tal van momenten hebben wij kunnen merken dat de PDCA cyclus, daadwerkelijk, veelal informeel, gehanteerd wordt en dat signalen opgepikt worden en acties tot kwaliteitsverbeteringen het gevolg zijn. Zoals wij hebben kunnen constateren is daarbij sprake van een zekere bevlogenheid bij studenten en docenten.

De opleiding is zeer praktijkgericht, waarbij de actualiteit continu van buiten naar binnen wordt gehaald in de diverse thema's en waarbij studenten vanaf het begin werken aan praktijkgerelateerde opdrachten. Ondermeer de manier waarop docenten met de actualiteit omgaan en die integreren in de lessen, opdrachten en projecten en de wijze waarop zij de verbinding leggen tussen de opleiding en de beroepspraktijk, brengen het visitatieteam tot het oordeel hier met een bovengemiddeld praktijkgerichte opleiding van doen te hebben. Het bovenstaande plus het sterke didactische concept, de diversiteit aan werkvormen en de afwisselende en uitdagende leeromgeving waar docenten, studenten en oud-studenten blijk van geven, leiden ertoe zowel het facet 1.2 (Doelstellingen: 'Niveau Bachelor'), de facetten 2.1, 2.2, 2.3 en 2.7 (Programma: 'Eisen HBO', 'Relatie doelstellingen/inhoud', 'Samenhang programma' en 'Afstemming tussen vormgeving en inhoud'), de facetten 3.1 en 3.3 (Inzet van personeel: 'Eisen HBO' en 'Kwaliteit personeel'), het facet 4.2 (Voorzieningen: 'Studiebegeleiding en informatievoorziening') en het facet 6.1 (Resultaten, 'Gerealiseerd niveau') als goed te kwalificeren.

Certiked heeft geconstateerd dat afstudeerders werkelijk op hbo-niveau kunnen opereren en dat de CHE een programma aanbiedt dat door studenten en het afnemende werkveld wordt gewaardeerd.

Naast deze sterke punten, die veelal overtuigend en consistent naar voren kwamen tijdens de visitatie, ziet Certiked op enkele onderdelen ruimte voor verdere verbetering.

Meer aandacht zal geschonken moeten worden aan het structureel en proactiever betrekken van het werkveld en de alumni bij het vaststellen en toetsen van het niveau van de opleiding en het vormgeven aan de internationale component in de opleiding. Overhaupt zal meer gestructureerd actie ondernomen moeten worden om beter gebruik te maken van de alumni in het werkveld. Ook een mogelijk betere verdeling van de studielast vormt een aandachtspunt, vooral voor voltijdstudenten. Daarnaast verdient het aanbeveling nadrukkelijker te communiceren over doorgevoerde verbeteringen waarmee de kwaliteitscirkel ook rond te maken valt en stakeholders het resultaat van hun inbreng kunnen zien en ervaren.

Samenvattend heeft Certiked op alle facetten, en daarmee ook op alle onderwerpen uit het beoordelingskader een positieve beoordeling kunnen geven.

Daarmee concludeert het visitatieteam van Certiked dat de opleiding MWD van de Christelijke Hogeschool Ede (voltijd- en deeltijdvariant) in haar geheel het NVAO Beoordelingskader adequaat afdekt.

Bevindingen

Voor de NVAO-onderwerpen zijn hieronder de bevindingen van het visitatieteam weergegeven. Steeds zijn in de 'blokken' de NVAO-criteria aangegeven die bij betreffend onderwerp en facetten horen, is een beschrijving gegeven van de bevindingen en wordt vervolgens een beoordeling ten aanzien van het betreffende facet gegeven.

Uitgangssituatie:

In de loop van het cursusjaar 2004-2005 is door het College van Bestuur van de CHE besloten tot een pilot academiëvorming. Doel hiervan was en is dat de opleidingen MWD en SPH een gezamenlijke bestuursstructuur ontwikkelen en uitproberen. Op basis van de resultaten wordt vervolgens bezien of voor de CHE grotere bestuurlijke eenheden te verkiezen zijn boven de eenheid van één opleiding.

De genoemde opleidingen waren hiervoor geschikt omdat zij al bezig waren met onderzoek naar de mogelijkheid de beide bestaande opleidingen samen te voegen onder de noemer van de opleiding *Sociale Studies*.

In het cursusjaar 2005-2006 is vanuit de nieuwe managementstructuur gewerkt aan een nieuw curriculum met een nieuwe onderwijsvisie. Hierbij is waar mogelijk dankbaar gebruik gemaakt van de hogeschoolbrede actuele ontwikkelingen met betrekking tot de visie op onderwijs, toetsing, internationalisering en andere onderwijskundige thema's.

In het cursusjaar 2006-2007 is gestart met de gezamenlijke propedeuse. In de komende jaren zal de curriculumvernieuwing - in een beheerst tempo - verder worden doorgevoerd in de hoofdfase van de opleiding, in de vorm van een major MWD en een zestal verdiepingsminoren.

Met nadruk wordt vermeld dat in het nieuwe curriculum zowel het gemeenschappelijke van SPH en MWD als het beroepsgebonden hun plek zullen krijgen: het gemeenschappelijke in de propedeuse en het beroepsspecifieke in de hoofdfase van de opleiding. Naar verwachting zal dit leiden tot grotere flexibiliteit en meer maatwerk mogelijkheden voor de studenten.

In de tekst van het onderzoeksverslag zal waar nodig een onderscheid worden gemaakt tussen het 'oude' (jaar 2 t/m 4 MWD) en het 'nieuwe' (jaar 1 Sociale Studies) curriculum.

De voltijd- en deeltijdopleidingen zijn in hoofdlijnen gelijk aan elkaar, dit geldt ook voor de toetsing.

Deeltijdstudenten zijn vanaf jaar 1 verplicht een aantal uren per week in de praktijk van het maatschappelijk werk werkzaam. De studie verloopt parallel met de praktijk. De studieroute verschilt van de voltijdopleiding met dien verstande dat er per week één vaste lesdag is, ook in het derde jaar. De route leidt op tot dezelfde eindkwalificaties.

Onderscheid wordt alleen gemaakt waar dat van toepassing is. De teksten die over de deeltijdopleiding gaan, zullen zoveel mogelijk cursief worden weergegeven.

Tabel 1: Bevindingen van het visitatieteam m.b.t. de opleiding MWD, CHE

Onderwerp en facet	Beoordeling VTO	Beoordeling DTO
Doelstellingen opleiding <ul style="list-style-type: none"> • Domeinspecifieke eisen • Niveau: Bachelor • Oriëntatie HBO 	<i>Positief</i> Voldoende Goed Voldoende	<i>Positief</i> Voldoende Goed Voldoende
Programma <ul style="list-style-type: none"> • Eisen HBO • Relatie doelstellingen/inhoud • Samenhang programma • Studielast • Instroom • Duur • Afstemming vormgeving/inhoud • Beoordeling en toetsing 	<i>Positief</i> Goed Goed Goed Voldoende Voldoende Voldoende Goed Voldoende	<i>Positief</i> Goed Goed Goed Voldoende Voldoende Voldoende Goed Voldoende
Inzet van personeel <ul style="list-style-type: none"> • Eisen HBO • Kwantiteit personeel • Kwaliteit personeel 	<i>Positief</i> Goed Voldoende Goed	<i>Positief</i> Goed Voldoende Goed
Voorzieningen <ul style="list-style-type: none"> • Materiële voorzieningen • Studiebegeleiding en informatievoorziening 	<i>Positief</i> Voldoende Goed	<i>Positief</i> Voldoende Goed
Interne kwaliteitszorg <ul style="list-style-type: none"> • Evaluatie resultaten • Maatregelen tot verbetering • Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld 	<i>Positief</i> Voldoende Voldoende Voldoende	<i>Positief</i> Voldoende Voldoende Voldoende
Resultaten <ul style="list-style-type: none"> • Gerealiseerd niveau • Onderwijsrendement 	<i>Positief</i> Goed Voldoende	<i>Positief</i> Goed Voldoende
Protestants-christelijke identiteit <ul style="list-style-type: none"> • Differentiatie en profilering • Kwaliteit • Concretisering • Onderscheidend karakter 	<i>Positief</i> Goed Goed Goed Goed	<i>Positief</i> Goed Goed Goed Goed

1. Onderwerp: doelstellingen opleiding

1.1 Domeinspecifieke eisen

De eindkwalificaties van de opleiding sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en de beroepspraktijk gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

- Het landelijk opleidingsprofiel MWD 'Herkenbaar en toekomstgericht' (1998) is in nauw overleg met het werkveld door de gezamenlijke MWD-opleidingsaanbieders, verenigd in de LOO-MWD, vastgesteld. Dit opleidingsprofiel is (vanwege de omvang slechts deels) opgenomen in bijlage 3 'Domeinspecifiek referentiekader'. Het voldoet zowel aan de eisen van de beroepspraktijk als aan de domeinspecifieke eisen; het sluit aan op het beroepsprofiel dat de beroepsvereniging voor maatschappelijk werkers (de NVMW) in 1987 heeft opgesteld. Er is hierbij rekening gehouden met de Europese context waarbinnen de maatschappelijk werker zijn beroep uitoefent.
- Recent is door de NVMW een nieuwe versie van het beroepsprofiel opgesteld die aansluit op het profiel uit 1987. Een belangrijke toevoeging is de aandacht voor 'drang en dwang' en de nadruk op interdisciplinaire samenwerkingsverbanden. De LOO-MWD is bij de totstandkoming van dit beroepsprofiel betrokken geweest. Geconstateerd kan worden dat het opleidingsprofiel uit 1998 nog steeds voldoende aansluit, hoewel de beroepscontext natuurlijk wel is veranderd. (Implicaties rapport Toekomstverkenning van het Verwey-Jonker Instituut.)
- Bij het 'oude' curriculum (jaren 2 t/m 4) zijn de opleidingskwalificaties uit 1998 integraal overgenomen en aangevuld met segment 4 'Werken vanuit een christelijke levensbeschouwing'.
- Voor het 'nieuwe' curriculum heeft de Academie voor Sociale Studies in het cursusjaar 2005-2006 zes kerncompetenties geformuleerd op de terreinen: Methodisch hulpverleners, Vaardig communiceren, Theoretisch verantwoorden, Levensbeschouwelijk verankeren, Werken in een organisatie en Ontwikkelen van persoonlijke professionaliteit. Zij worden (en zijn gedeeltelijk al) uitgewerkt naar beheersingsniveaus en voorzien van een toelichting op zogenaamde 'competentiekaarten'. Het opleidingsprofiel uit 1998 en de beroepsstructuur MWD-NIZW vormen ook hier het uitgangspunt.
- De kerncompetenties zijn voorgelegd aan, en besproken met de Werkveld Advies Raad (WAR). Uit de vergadernotulen (2006) blijkt dat het commentaar is besproken en verwerkt: de WAR onderschrijft de aansluiting op het beroepsprofiel en het landelijk opleidingsprofiel.
- De WAR bestaat uit 10-12 leden. Het is een brede commissie, waarbij moet worden aangetekend dat de SPH-component minder is vertegenwoordigd. Uit de met het visitatieteam gevoerde gesprekken blijkt dat de WAR inhoudelijk en organisatorisch goed functioneert. Zij krijgt voldoende ruimte om haar oordeel te geven, draagt nieuwe zienswijzen en ontwikkelingen aan en de opleiding profiteert in voldoende mate van haar expertise. Tot op heden is de werkwijze meer reactief dan proactief, hoewel in toenemende mate proactief wordt geageerd.

- Periodieke evaluatie van de aansluiting van de eindkwalificaties op hetgeen het beroepenveld vraagt, vindt op diverse manieren direct en indirect plaats: via de WAR, via contacten van docenten met de stage- en afstudeerinstellingen en via de hbo-monitor en het CHE-afgestudeerdenonderzoek.
- Uit de gevoerde gesprekken met de oud-studenten en uit de evaluatieresultaten (hbo-monitor 2005 en afgestudeerdenonderzoek CHE 2007) blijkt dat afgestudeerden overwegend tevreden zijn over de aansluiting van de opleiding op hun huidige functie, hoewel de doorstroommogelijkheden beperkt lijken.

Boordeling door het Certiked visitatieteam:

De eindkwalificaties c.q. kerncompetenties van de opleiding sluiten zowel voor het oude als voor het nieuwe curriculum aan op de eisen die hieraan door vakgenoten en de beroepspraktijk worden gesteld aan een opleiding in het betreffende domein. *Ze zijn voor de voltijd- en de deeltijdstudie gelijk* en ze zijn aantoonbaar gebaseerd op bronnen waarin de eisen van de beroepspraktijk worden beschreven.

De opleiding heeft zowel in het oude als in het nieuwe curriculum op een creatieve manier haar eigen inkleuring aan de opleiding gegeven, waardoor deze zich onderscheidt van andere MWD-opleidingen.

De zes kerncompetenties zijn door de WAR gevalideerd. Verbeterruimte ligt bij het gestructureerd periodiek evalueren van de kerncompetenties/eindkwalificaties van de opleiding bij een brede vertegenwoordiging van het werkveld. Daarbij zou de WAR als een van de vertegenwoordigende instanties een nog meer proactieve rol mogen spelen.

*Op basis van bovenstaande bevindingen beoordeelt het visitatieteam het facet ‘Domeinspecifieke eisen’ voor voltijd en deeltijd als **voldoende**.*

1.2 Niveau

De eindkwalificaties van de opleiding sluiten aan bij algemene, internationaal geaccepteerde beschrijvingen van de kwalificaties.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

- Voor het curriculum van de jaren 2 t/m 4 zijn de landelijke opleidingskwalificaties (gebaseerd op het landelijke opleidingsprofiel MWD 1998 en aangevuld met de opleidingsspecifieke kwalificaties m.b.t. aandacht voor levensbeschouwing) leidend. In het landelijk opleidingsprofiel is het hbo-niveau uitgewerkt aan de hand van de (samenhangende) componenten: verantwoording, complexiteit, transfer en toegepaste wetenschap en beroepsontwikkeling. Voor het curriculum in opbouw geldt dat de zes kerncompetenties eveneens aan dit opleidingsprofiel zijn getoetst. Als extra toetsing op bachelorniveau is het beoogde niveau van de eindkwalificaties (c.q. kerncompetenties) voor beide curricula getoetst aan de Dublin-descriptoren. De resultaten hiervan zijn te vinden in bijlage 6a en 6b.
- Van belang is hierbij op te merken dat, vooruitlopend op de landelijke discussie over het niveau van competentieonderwijs die momenteel gaande is, de CHE én de opleiding MWD duidelijk gekozen hebben voor het handhaven van een nadrukkelijke eigen plek voor het kennisdomein als essentieel onderdeel van de opleiding.
- Door niveaubeschrijving van de kerncompetenties per half jaar (nieuwe curriculum), is de opleiding in staat de ontwikkeling binnen de competenties en de eventuele leemten hierin zichtbaar te maken.
- Zowel aan de WAR (zoals blijkt uit de vergadernotulen) als aan de afgestudeerden (Afgestudeerdenonderzoek CHE 2007) is gevraagd of het niveau van de opleiding, zoals dit in de eindkwalificaties wordt beschreven, aan de eisen van het hbo-werkveld voldoet. In beide bronnen wordt

deze vraag positief beantwoord. Gegevens uit de hbo-monitor 2006, de studentenevaluatie december 2006 en het Elsevier-onderzoek 2006 bevestigen dit beeld. In dit laatste onderzoek scoren de ondervraagden wat betreft vragen over het niveau van de opleiding opvallend vaak boven het landelijk gemiddelde.

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

Het Certiked visitatieteam heeft op basis van het bovenstaande vastgesteld dat de eindkwalificaties van de oude en van de nieuwe opleiding aansluiten bij de algemene, internationaal geaccepteerde beschrijvingen van de kwalificaties van een bachelor. Over het niveau van de opleiding worden diverse stakeholders periodiek bevestigd. De ontwikkeling van een competentiegericht curriculum, met behoud van voldoende aandacht voor de kenniscomponent, sluit zeer goed aan bij de actuele discussie en vraag vanuit het veld en wordt door het visitatieteam positief gewaardeerd.

Op basis van bovenstaande bevindingen beoordeelt het visitatieteam het facet 'Niveau' voor voltijd en deeltijd als goed.

1.3 Oriëntatie HBO

De eindkwalificaties van de opleiding zijn mede ontleend aan de door of met het relevante beroepenveld opgestelde beroepsprofielen en/of beroepscompetenties.

Een HBO-bachelor heeft de kwalificaties voor het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar in een specifiek beroep of in een samenhangend spectrum van beroepen waarvoor een HBO-opleiding vereist of dienstig is.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

- Uit de opleidingskwalificaties die staan beschreven in het Landelijk Opleidingsprofiel MWD 'Herkenbaar en toekomstgericht' uit 1998 blijkt duidelijk op welk niveau een beginnend beroepsbeoefenaar wordt verwacht te functioneren. Bij de totstandkoming van dit profiel, dat met het werkveld is afgestemd, is de opleiding nauw betrokken geweest. Ze heeft dit profiel in haar opleiding als uitgangspunt genomen en er eigen kwalificaties op het gebied van levensbeschouwing aan toegevoegd.
- Bij de onderwijsvernieuwing zijn de bovengenoemde kwalificaties, in samenspraak met het werkveld, geclusterd tot zes kerncompetenties voor de opleidingen MWD en SPH. Het niveau zoals gehanteerd in de Dublin-descriptoren is hierbij steeds uitgangspunt geweest. Bij de verdere uitwerking van de Major MWD zal het beroepsbeeld van de maatschappelijk werker, zoals dit wordt beschreven in het geactualiseerde profiel van 2006, binnen het kader van de kerncompetenties worden uitgewerkt.

- Stagegevende instellingen zijn regelmatig zo tevreden over het niveau van de stagiairs, dat ze aan het einde van de stageperiode een vast dienstverband aanbieden. De voltijdstudenten ronden hun studie dan in deeltijd verder af. Studenten studeren af op een project in het werkveld of op basis van een opdracht in het werkveld. Ze worden hiervoor begeleid vanuit school maar ook door de externe opdrachtgever. Ook hier krijgen studenten, omdat zij het 'zo goed doen', regelmatig hun eerste baan aangeboden.
- Zowel uit de door het visitatieteam gevoerde gesprekken als uit de hbo-monitor 2005 en het CHE afgestudeerdenonderzoek 2007 blijkt dat de opleiding een goede voorbereiding is op de eerste baan.

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

Het visitatieteam is van mening dat de afgestudeerde bachelor de (mede aan het beroepenveld ontleende) kwalificaties bezit om met succes in zijn eerste baan aan de slag te gaan. Direct en vooral ook indirect (informeel verkregen) bewijs hiervoor is ruimschoots voorhanden.

Door de alumni en het werkveld meer structureel te betrekken bij het vaststellen van het niveau van de opleiding kan echter volgens het visitatieteam nog winst worden geboekt.

*Op basis van bovenstaande bevindingen beoordeelt het visitatieteam het facet 'Oriëntatie HBO' voor voltijd en deeltijd als **voldoende**.*

Beoordeling van het onderwerp 'Doelstellingen opleiding'

De eindkwalificaties, bij de vaststelling en uitwerking waarvan het werkveld en het onderwijsveld actief betrokken zijn geweest, sluiten adequaat aan bij de Dublin-descriptoren die het niveau van de hbo-bachelor beschrijven. De eindkwalificaties zijn representatief voor het bachelor-niveau. Werkgevers en alumni zijn het erover eens dat er sprake is van een goede aansluiting van de eindkwalificaties op de behoefte vanuit het werkveld. Dit blijkt uit het feit dat afgestudeerden relatief snel en naar tevredenheid een baan op het beoogde niveau vinden.

*Alle facetten zijn als voldoende of goed beoordeeld. Hiermee is de beoordeling van het onderwerp 'Doelstellingen opleiding' als geheel voor voltijd en deeltijd **positief**.*

2. Onderwerp: programma

2.1 Eisen HBO

Kennisonwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroepspraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk en/of (toegepast) onderzoek.

Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied / de discipline.

Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroepsvaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

- Zowel in het ‘oude’ als in het ‘nieuwe’ curriculum is gekozen voor competentieren, waarbij het onderwijs wordt afgestemd op de beroepspraktijk. Studenten worden geconfronteerd met de beroepswerkelijkheid door te werken met ‘in huis’ opgeleide acteurs en door buitenschools leren.
 - In het oude curriculum wordt gewerkt aan projecten, afgestemd op de methodieklijn. Beroepssituaties vormen hierbij vaak het uitgangspunt. Cases worden ontleend aan de beroepspraktijk. Ook de hiermee samenhangende basisvakken zijn afgestemd op de beroepspraktijk die in de methodieklijn gestalte krijgt.
 - In het 1^e jaar van het nieuwe curriculum bestaat de binnen- en buitenschoolse leeromgeving uit kritische beroepssituaties.

In beide gevallen wordt nadrukkelijk vastgehouden aan de juiste balans tussen kennis, vaardigheden en attitude.

- Leren aan de beroepspraktijk vindt in alle jaren plaats. Vanaf het begin van hun studie gaan studenten op pad. In het eerste jaar doen de voltijdstudenten dit in de vorm van een lintstage, waarbij ze één dag per week ervaring opdoen in de praktijk, bijvoorbeeld door in een buurthuis te werken. In het tweede jaar worden diverse onderzoeken en praktijkopdrachten in het werkveld uitgevoerd. In jaar 4 wordt een afstudeeropdracht gerelateerd aan de beroepspraktijk uitgevoerd. In het Studie Loopbaan Begeleidingstraject (SLB-traject) dat als ‘rode draad’ door de gehele opleiding loopt, reflecteren de studenten na elk blok/semester over de bijdrage aan de beroepsontwikkeling van hetgeen ze in die periode hebben geleerd en gedaan. Het SLB-traject heet in het ‘nieuwe’ curriculum SLO-traject (Studie Loopbaan Ontwikkelingstraject).
- Het directe cliëntencontact komt vooral tot uitdrukking in jaar 3 (het stagejaar). Dit is bij uitstek het beroepsgerichte jaar. Uit evaluatiegegevens en uit de gesprekken die het visitatieteam met enkele stageopdrachtgevers voerde blijkt dat de studenten goed voorbereid en “met een mooi pakket aan kennis en vaardigheden” bij hun stagebedrijf arriveren. Doelgericht werken zij hier aan hun opleidingskwalificaties die zijn uitgewerkt in de ‘Stagenota jaar 3’.
- *Bij de deeltijdstudenten gaan leren en werken samen gedurende de hele opleiding. Hun werk vormt steeds het uitgangspunt voor, en wordt gerelateerd aan, de binnenschoolse lesdag (1 dag per week).*
- De literatuur die bij de opleiding wordt gebruikt is volgens het visitatieteam over het geheel genomen voldoende actueel. Uiteraard zijn er ook enkele standaardwerken. De echte actualiteit is terug te vinden in de programmaboeken (artikelen) en in door docenten in de les ingebrachte voorbeelden uit bijvoorbeeld de media. In het ‘oude’ curriculum is internationale literatuur schaars. Voor het nieuwe curriculum is het streven dat Engeltalige vakliteratuur structureel wordt bijgehouden vanaf jaar 1, in toenemende complexiteit.

- Jaarlijks worden alle programma's op basis van evaluaties, nieuwe ontwikkelingen en nieuwe inzichten van uitvoerenden en ontwikkelaars herzien en bijgesteld. Een voorbeeld hiervan is het project 'Voorwaardelijke en gedwongen hulpverlening'. De actualiteit van de keuze voor dit onderwerp wordt in het nieuwe beroepsprofiel bevestigd. Dit geldt ook voor de aandacht voor outreachende hulpverlening (geïntroduceerd in 2005-2006) en voor het besluit samenlevingsopbouw (een wens van leden van de WAR) als verdiepingsminor in het nieuwe curriculum aan te bieden.
- Docenten onderhouden op diverse manieren het contact met de praktijk:
 - Een aanzienlijk aantal methodiekdocenten werk in deeltijd elders, voornamelijk in een eigen praktijk.
 - Een aantal docenten heeft stage gelopen.
 - Basisvakdocenten draaien mee in de begeleiding van stages, afstudeeropdrachten en supervisie.
- Voor het 'oude' curriculum was het vooral de WAR die adviseerde met betrekking tot nieuwe ontwikkelingen en projecten. In de nieuwe opzet zal het werkveld op meer niveaus worden betrokken bij opzet en inhoud van het onderwijs. Te denken valt aan:
 - Management
 - Ontwikkeling curriculum
 - Ontwikkeling onderwijsinhouden
 - Buitenschoolse beroepspraktijkvorming
 - (Gast)docenten

Op een aantal van bovengenoemde niveaus zijn de eerste stappen al gezet om dit voornemen in praktijk te brengen.
- Jaarlijks organiseert de opleiding een studiedag met de opleidingsdocenten om de actualiteit te bespreken en het programma hierop aan te passen.
- De praktijkgerichtheid van de opleiding wordt getoetst bij het beroepenveld, waaronder de stagegevende en afstudeerinstellingen. Er is nog geen sprake van een systematische verwerking van deze gegevens
- In diverse externe onderzoeken scoort de opleiding wat betreft beroepsgerichtheid boven het landelijk gemiddelde. In de studentenevaluatie december 2006 wordt het positieve beeld bevestigd.

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

Het visitatieteam is van mening dat, overeenkomstig het beleid van de CHE, de beroepswerkelijk sterk is verankerd in het oude en het nieuwe competentiegerichte curriculum. Dit geldt voor het voltijd- en *bij uitstek ook voor het deeltijdprogramma*. De diverse stakeholders zien dit als een sterk punt van de opleiding, temeer omdat er sprake is van een evenwichtige balans tussen kennis, houding en vaardigheden. Oud-studenten benadrukken tijdens de visitatie dat actuele ontwikkelingen worden gesignaleerd en dat er veel over wordt gediscussieerd (bijvoorbeeld over huiselijk geweld).

Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied en waarborgt de ontwikkeling van beroepsvaardigheden.

Het voornemen het werkveld op meer niveaus bij de organisatie en inhoud van de opleiding te betrekken is een goed initiatief. Dit geldt ook voor de diverse (contractueel vastgelegde) samenwerkingsverbanden die de opleiding heeft met regionale instellingen, met als doel de actualiteit van de beroepspraktijk in het curriculum te borgen, en kennisdeling en personele uitwisseling te bevorderen.

Het visitatieteam heeft kunnen constateren dat de opleiding 'ogen en oren openhoudt' waar het gaat om toetsing van de praktijkgerichtheid van de opleiding. Winst valt te behalen door de verkregen gegevens meer systematisch te verwerken.

Overeenkomstig het beleid van de CHE zou meer internationale literatuur op de lijst de opleiding zeker ten goede komen. Eens temeer omdat afstuderen in het buitenland nadrukkelijk wordt gestimuleerd.

Op basis van bovenstaande bevindingen beoordeelt het visitatieteam het facet 'Eisen HBO' voor voltijd en deeltijd als goed.

2.2 Relatie tussen doelstellingen en inhoud programma

Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.

De inhoud van het programma biedt de studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

- In het opleidingsbeleid m.b.t. het 'oude' curriculum heeft de Commissie Curriculum toegezien op het onderhoud van het curriculum. De centrale aandachtspunten waren steeds 'toetsing' en 'leerlijnen'.
 - Bij de toetsing stond de vraag centraal of de kwalificaties ook daadwerkelijk werden getoetst.
 - Bij de leerlijnen werd vooral gekeken of het curriculum dekkend was voor het opleidingsprofiel en waar de beoogde thema's aan bod kwamen.
 Deze beide aspecten zijn als richtlijn uitgewerkt in het document 'Beoordelingskader ontwikkeling curriculum opleiding MWD, 2000' naar inhoud, vormgeving, organisatie en communicatie en verantwoording.
- Bij de inrichting van het 'nieuwe' curriculum heeft de Commissie Curriculum per kerncompetentie het eindniveau en per jaar en semester het subniveau geformuleerd. Dit is helder verwoord in de 'Onderwijsverantwoording Academie sociale studies, januari 2007'.
- Voor projecten (oud) en per semester (nieuw) zijn doelen geformuleerd die zijn afgeleid van de opleidingskwalificaties dan wel de kerncompetenties. Dit wordt zichtbaar gemaakt in de programmaboeken, projectboeken en semesterboeken die het visitatieteam hierop heeft bekeken. De geformuleerde leerdoelen (programmadoelen) koppelen het programma aan de te behalen opleidingskwalificaties.
- Voor het 'nieuwe' curriculum is (voor jaar 1), c.q. wordt (jaar 2-4 is nu in ontwikkeling) dit aangetoond in de zogenaamde 'Competentiematrix' (bijlage 7).
- Nadat een programma, project of semester is ontwikkeld en uitgevoerd, wordt het geëvalueerd. De uitkomsten van deze evaluaties leiden, zoals blijkt uit de door het visitatieteam gevoerde gesprekken, aantoonbaar tot aanpassingen als dat nodig is.

- In het kader van het belang dat de CHE en de opleiding aan internationalisering hechten is een aantal nota's geschreven. Er is een Commissie Internationalisering die de internationaliseringsdoelstellingen in het curriculum behartigt en studenten en groepen hierin begeleidt.
In de praktijk blijkt een stage 'op niveau' in het buitenland niet goed haalbaar te zijn en dus ook niet te worden aangemoedigd; een goede begeleiding op locatie is hier het knelpunt. Afstuderen in het buitenland is wel een optie die door de opleiding wordt gestimuleerd. Het streefpercentage van 30% afstudeerders in het buitenland wordt momenteel benaderd.
Inhoudelijk wordt (beperkt) aandacht besteed aan internationale onderwerpen. Van uitwisseling van studenten en docenten (gastcolleges) is nauwelijks sprake. De huidige studenten voelen dit volgens evaluaties niet echt als een gemis. Toch streeft de opleiding ernaar in het nieuwe curriculum, via diverse wegen, meer aandacht aan internationalisering te besteden.
- Uit de studentenevaluaties blijkt dat de studenten waardering hebben voor de relevantie van de onderwerpen die in het studieprogramma aan de orde komen.
- Uit het CHE afgestudeerdenonderzoek 2007 blijkt dat zij de door de opleiding beoogde eindkwalificaties in ruim voldoende mate hebben ontwikkeld.
- Tijdens het gevoerde visitatiegesprek met oud-studenten worden 'leidinggeven', 'zakelijk denken' en 'snel iets neerzetten' genoemd als een onderwerpen die meer aandacht zouden mogen krijgen.

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

Het visitatieteam heeft geconstateerd dat er sprake is van een brede opleiding, waar diverse methodieken worden aangeleerd en waarbij de onderliggende theorie als onderbouwing wordt gebruikt.

De eindkwalificaties zijn adequaat in leerdoelen vertaald, getuige de documenten die het visitatieteam in dit kader heeft onderzocht. De vakken zijn, volgens studenten en oud-studenten, zorgvuldig op elkaar afgestemd. Een enkeling geeft aan dat het sterke accent op de methodiek wellicht wat verouderd is.

Voor de opleiding is dit echter een bewuste keuze.

Hoewel de opleiding serieus met het onderwerp 'internationalisering' bezig is, zal dit onderwerp (vanuit verschillende invalshoeken) de komende jaren nog meer aandacht moeten krijgen.

Het visitatieteam heeft vastgesteld dat zowel voor het 'oude' als voor het 'nieuwe' curriculum schriftelijke ontwikkelinstructies zijn opgesteld in de vorm van een beoordelingskader. Zij worden in de praktijk ook als zodanig gebruikt, waardoor de afstemming van de project- en programmadoelen op de opleidingskwalificaties (jaar 2-4) en de kerncompetenties (jaar 1), qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen, sluitend is.

Er is geen fundamenteel inhoudelijk verschil tussen de voltijd en de deeltijdopleiding: bij beiden zijn dezelfde kwalificaties leidend. Voltijdstudenten volgen meer hoorcolleges; de deeltijdstudenten leren meer vanuit hun eigen ervaring. Zij vertellen dat er sprake is van een andere en diepere wijze van bespreking van de stof. De toetsing is voor beide varianten grotendeels gelijk.

Op diverse wijzen is aangetoond dat de inhoud van de opleiding het behalen van de beoogde eindkwalificaties zeker mogelijk maakt.

De wijze waarop de opleiding gestructureerd en beheerst werkt aan de ontwikkeling en invoering van het nieuwe curriculum geeft het visitatieteam veel vertrouwen.

*Op basis van bovenstaande bevindingen beoordeelt het visitatieteam het facet '**Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma**' voor voltijd en deeltijd als goed.*

2.3 Samenhang programma

Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend studieprogramma.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

- De horizontale samenhang van het ‘oude’ programma komt op een aantal manieren tot uitdrukking:
 - Er wordt veel gewerkt met thematische projecten. Programma’s binnen een project worden afgestemd op de methodiek die in dat project aan de orde komt. Voor elk project is een projectprogrammaboek gemaakt waarin wordt aangegeven hoe de programma’s op elkaar zijn afgestemd. Ook in de afzonderlijke programmaboeken is dit terug te vinden. Bij alle programma’s vormt de beroepswerkelijkheid, die in de methodiekprogramma’s wordt geoefend, het uitgangspunt.
 - Er wordt zoveel mogelijk in samenhang getoetst.
 - Elk blok beschrijft de student in zijn portfolio hoe de projecten aan zijn beroepsontwikkeling hebben bijgedragen. Dit werkt integratief. Ook in het programma Studieloopbaanbegeleiding (SLB) c.q. Studieloopbaanontwikkeling (SLO) wordt hier aandacht aan besteed.

- Voor de verticale samenhang geldt hier:
 - De opbouw sluit aan bij de segmentindeling: segment 1 in alle jaren, segment 2 in jaar 2 en 3, segment 3 in jaar 3 en 4, en het vierde levensbeschouwelijke segment integraal in alle jaren.
 - Over de vier jaar wordt de gereedschapskist van de maatschappelijk werker stapsgewijs gevuld via de methodieklijn. De basisvakken sluiten hier zoveel mogelijk op aan (horizontale samenhang). De lijn loopt van individueel- naar groepsgericht.
 - Bij de beroepssituaties wordt gewerkt van eenvoudig naar complex.

- De horizontale samenhang van het ‘nieuwe’ curriculum komt als volgt tot stand:
 - Per semester staan twee kernopgaven centraal. Door hieraan te werken kunnen de semesterdoelen, die zijn afgeleid van de zes kerncompetenties, worden behaald. Alle disciplines leveren een samenhangende bijdrage aan de kernopgaven. In discipline-gesprekken wordt de inhoud van de disciplines gekoppeld aan de doelen en aan hun bijdrage aan de kernopgaven.
 - (Integratieve) toetsen worden gemeenschappelijk ontwikkeld.
 - Het portfolio van de student wordt systematisch en gestructureerd opgebouwd aan de hand van de leerlijnen; dit werkt zowel horizontaal als verticaal integrerend.

- Voor de verticale samenhang geldt:
 - De zes kerncompetenties zijn per semester en per jaar uitgewerkt naar niveaus. Ze komen in elk semester, steeds breder en dieper, aan bod. De leerweg loopt van docentsturing naar zelfsturing.
 - Door te werken met slechts zes kerncompetenties en zes leerlijnen worden de grote lijnen (en hiermee de samenhang) beter zichtbaar.
 - De gezamenlijke (SPH MWD) propedeuse wordt gekenmerkt door een brede oriëntatie op en confrontatie met het beroep. De (toekomstige) major MWD richt zich vervolgens (verdiepend) op het beroep van de maatschappelijk werker. Daarnaast bestaat in de hoofdfase de mogelijkheid tot verdere verbreding (verbredingsminor) en/of verdieping (verdiepingsminoren).
- Studenten evalueren de horizontale samenhang na elk blok/semester. Docenten doen dit ook. Evaluatieresultaten leiden aantoonbaar tot bijstellingen.
- De verticale samenhang wordt door de studenten alleen aan het einde van de opleiding beoordeeld.
- Bij diverse landelijke onderzoeken (Keuzegids 2006-2007 en Themanummer Elsevier 2006) beoordelen de studenten de samenhang van het programma significant bovengemiddeld.
- Tijdens de door het visitatieteam gevoerde gesprekken met de studenten en oud-studenten blijkt dat zij de samenhang van het programma uitstekend kunnen verwoorden. Zij wijzen ook op het feit dat docenten de programma's van elkaar goed kennen en in hun lessen verbindingen leggen.
- Binnen de opleiding is sprake van een zekere vorm van 'job rotation', waardoor het perspectief van de individuele docenten wordt verbreed.
- *De deeltijdstudenten ervaren hun werk en de manier waarop dit wordt geïntegreerd met het binnenschoolse leren als een sterk punt dat de ervaring van samenhang ten goede komt.*

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

Uit bovenstaande bevindingen blijkt dat er gesproken kan worden van een sterk samenhangend programma met een centrale rol voor de praktijk en een portfoliostructuur die als rode draad door het hele programma loopt. Dit geldt voor het oude curriculum en zal naar verwachting voor het nieuwe curriculum ook, en zelfs noch meer, gelden: de opzet van het nieuwe curriculum is zodanig dat je onmogelijk om de samenhang heen kunt. De structuur is helder en simpel; het werken over de jaren heen met opklimmende competentieniveaus is een sterk punt. Bovendien krijgen de gepercipieerde samenhang in het SLB c.q. SLO-programma en het uniform gestructureerde portfolio ruim aandacht.

Tijdens de visitatie blijkt dat de samenhang van het programma zowel door de voltijd- als door de deeltijdstudenten goed wordt herkend en onder woorden gebracht. Om de vinger aan de pols te blijven houden adviseert het visitatieteam de opleiding de verticale samenhang ook binnen de jaarlagen structureel te evalueren (en dus niet alleen aan het einde van de opleiding).

Op basis van haar bevindingen beoordeelt het visitatieteam het facet 'Samenhang' voor voltijd en deeltijd als goed.

2.4 Studielast

Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

- De studenten volgen in principe de leerroutes zoals die in de opleidingsgids staan vermeld: naast het vierjarige traject (vt en dt) bestaat er een verkorte route voor mbo-ers met een verwante vooropleiding en voor studenten die in een EVC-procedure kunnen aantonen dat ze bepaalde competenties al geheel of gedeeltelijk beheersen.
- De jaarplanning staat duidelijk beschreven in de opleidingsgidsen en de semesterboeken; hierin staan ook de toetsings- en de herkansingsperioden. Per blok worden het rooster en de toetsdata ook digitaal kenbaar gemaakt. Van structurele (consequenties van) wijzigingen worden de studenten schriftelijk op de hoogte gesteld. De programmaboeken zijn zodanig van opzet dat ze een goede ‘wegwijzer’ zijn.
- In de projecten worden de studielast en de studeerbaarheid binnen het projectteam besproken. De studielast is ook een onderwerp bij de studentenevaluaties.
- De examenregeling hanteert een aantal drempels om de studievoortgang te stimuleren.
- Een van de doelstellingen van het SLB/SLO-programma is het begeleiden van studenten om hun studie af te ronden binnen de gestelde termijn en belemmeringen dienaangaande weg te nemen.
- Bij de propedeuse van het ‘nieuwe’ curriculum is er nog sprake van zoeken naar een goede balans. Daarom worden door de semesterverantwoordelijke zeer regelmatig informatieve nieuwsbrieven naar de studenten gestuurd.
- Uit de gevoerde gesprekken en uit de evaluatiegegevens blijkt dat de voltijdopleiding zeker in het eerste jaar (‘oude’ curriculum) voor een deel van de studenten lichter is dan op grond van de opleidingsgids zou mogen worden verwacht. Dit geldt, in iets mindere mate, ook voor (bepaalde delen van) het tweede jaar. Wel worden de beroepsvorming en vooral het stagejaar ‘pittig’ genoemd. Het nieuwe curriculum is meer maatwerk.
- *De deeltijdopleiding “is te doen, maar je moet goed plannen”, aldus enkele studenten die het visitatieteam sprak. Zij vertellen ook dat de organisatie vanuit de school hier zeker aan bijdraagt en ‘op rolletjes’ loopt.*

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

Op basis van bovenstaande gegevens kan worden geconcludeerd dat er sprake is van een studeerbaar programma zowel voor de voltijd- als voor de deeltijdstudenten. Mogelijke belemmeringen worden voortvarend weggenomen door een goede organisatie, begeleiding en informatievoorziening. *Voor de deeltijdstudenten is sprake van een reële studielast. Het programma is pittig maar, mede dankzij de goede organisatie en begeleiding, wel studeerbaar.*

Toch wil het visitatieteam een opmerking maken wat betreft het voltijdprogramma. Het ‘oude’ programma blijkt (ondanks enige vorm van piekbelasting in het tweede jaar en een pittig stagejaar) prima studeerbaar; voor sommige studenten wellicht zelfs té studeerbaar te zijn. Een betere verdeling van de studielast zou een mogelijke oplossing kunnen zijn; ook zou kunnen worden gedacht aan het aanbieden van ‘verrijkingstof’. Met de invoering van het nieuwe curriculum komt de opleiding, ook wat betreft het onderwerp studielast, in een nieuwe fase. Door het maatwerk karakter, de degelijke evaluatiesystematiek en het sterke

SLO-programma zijn voldoende instrumenten aanwezig om de studielast in de nieuwe situatie goed te bewaken en te sturen.

Alles afwegend, beoordeelt het visitatieteam het facet 'Studielast' voor voltijd en deeltijd als voldoende.

2.5 Instroom

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten: VWO, HAVO, middenkaderopleiding of specialistenopleiding (WEB) of daarmee vergelijkbare kwalificaties, blijkend uit toelatingsonderzoek.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

- De opleiding volgt het wettelijke beleid met betrekking tot de instroomeisen. Extra eisen worden niet gesteld: studenten met HAVO, VWO en MBO-4 kunnen daarom zondermeer worden toegelaten tot het 4-jarige traject. De brochures MWD versie VTO en DTO geven hierover heldere, compacte informatie
- Studenten die niet aan de toelatingseisen voldoen en 21 jaar of ouder zijn, kunnen een toelatingsexamen afleggen. Bij positief resultaat worden zij toegelaten tot de vierjarige route.
- Studenten die op grond van een verwante MBO-4 opleiding (SPW, SJD, SCW en SD) in aanmerking willen komen voor een verkorte route, krijgen eerst een intakegesprek om te kijken of het wel verstandig is voor een verkort traject te kiezen.
- Studenten die kiezen voor een verkorte route dienen een diagnostische toets af te leggen (verplichte zelfstudie, vrijwillige zelfstudie en een verplicht methodiekprogramma). Als zij hiervoor slagen mogen zij instromen in het eerste semester van het tweede jaar. Als zij in dit semester voldoende studiepunten halen en een positief studieadvies ontvangen van hun SLB-begeleider, mogen zij de studie in het gekozen tempo vervolgen. Zoniet dan volgt een BAS of een negatief studieadvies.
- Met drie ROC's in de regio is een samenwerkingsovereenkomst gesloten die inhoudt dat studenten een diagnostische toets kunnen volgen bij MWD en dat zij daarbij (tegen een geringe vergoeding) extra begeleiding ontvangen.
- Ook studenten die al een hbo- of wo-opleiding hebben afgerond, kunnen in overleg en onder voorwaarden een verkorte route volgen.
- Instroomstudenten krijgen een vierdejaars student toegewezen die, in het kader van professionalisering en praktijkbegeleiding, concrete ervaring opdoet door een tweedejaarsstudent te begeleiden.
- Het vrijstellingenbeleid is een vast onderdeel van de examenregeling. De criteria voor het verlenen van vrijstellingen voor onderdelen van het programma worden door de studenten gemiddeld voldoende beoordeeld (studentenevaluatie).
- De CHE opteert een erkende EVC-instelling te worden. Zeer recent is een voorlopige erkenning verleend.
- Uit recente studentenevaluaties en uit het Elsevier-onderzoek blijkt dat de aansluiting op de vooropleiding positief wordt beoordeeld. Dit beeld wordt in de door het visitatieteam gevoerde gesprekken bevestigd.

- Tot op heden heeft de opleiding geen systematisch onderzoek gedaan naar studieproblemen bij zij-instromers. Wel worden met alle studenten die de opleiding voortijdig verlaten exit-gesprekken gehouden. De opleiding gaat met ingang van het huidige cursusjaar de studievoortgang van MBO-4 studenten volgen om te kijken of het (instroom)programma hen in staat stelt de studie goed te doorlopen en af te ronden.

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

Het visitatieteam heeft voldoende indicaties kunnen verzamelen om vast te stellen dat het programma qua vorm en inhoud aansluit bij de kwalificaties van de instromende studenten. Er is sprake van een gedegen procedure om zij-instromers met succes te plaatsen. De begeleiding van zij-instromers door vierdejaarsstudenten is een 'werkvorm' waar beide partijen van profiteren. Aandachtspunt hierbij is dat de vierdejaars goed geïnformeerd moet zijn over veranderingen in het curriculum.

Hoewel de SLB-begeleiders alle studenten zeer goed volgen en met elkaar bespreken, ook wat betreft eventuele instroommoeilijkheden, verdient het volgens het visitatieteam aanbeveling de instroommoeilijkheden van de studenten ook systematisch in kaart te brengen, om onderbouwd algemene conclusies te kunnen trekken. (Voor de MBO-4 studenten is een dergelijk onderzoek dit jaar al van start gegaan). Het initiatief van de CHE om een erkende EVC-instelling te worden, zal naar verwachting leiden tot een verdere aanscherping en bewaking van het EVC-beleid in positieve zin.

Op basis van haar bevindingen beoordeelt het visitatieteam het facet 'Instroom' voor voltijd en deeltijd als voldoende.

2.6 Duur

De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de omvang van het curriculum: 240 studiepunten.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

- Programmaboeken, projectboeken, semesterboeken en andere nota's (stagenota, supervisienota, afstudeernota) zijn voorzien van een urenverantwoording. Of deze urenverantwoording klopt, wordt periodiek getoetst in de blokevaluaties.
- De hoeveelheid contacttijd is (binnen de financiële marges) afhankelijk van onderwijskundige criteria. Het aantal contacturen is in het 'oude' en het nieuwe curriculum vergelijkbaar.

Opleidingsvariant	Cursusjaar	Aantal contacturen per jaar
Voltijd jaar 1	2005-2006	392
Voltijd jaar 1	2006-2007	409
Deeltijd jaar 1	2005-2006	281
Deeltijd jaar 1	2006-2007	322

- Verdeling van de studiepunten over de semesters, blokken en programma's vindt jaarlijks plaats en is terug te vinden in de opleidingsgidsen. De beoordeling van de studielast en studieduur van de verschillende onderdelen door de studenten is een vast onderdeel van het kwaliteitszorgsysteem (zie ook facet 2.4). In het oude programma heeft dit aantoonbaar tot (kleine) aanpassingen geleid. De uitkomsten van de eerste evaluaties m.b.t. het nieuwe curriculum zijn positief.

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

Het visitatieteam heeft vastgesteld dat de opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de omvang van het curriculum van 240 studiepunten. Het feit dat de CHE veel waarde hecht aan de relatie tussen de studenten en de docenten en kennisoverdracht hoog waardeert, komt tot uitdrukking in het aantal contacturen dat een (licht) stijgende tendens laat zien. De opleiding streeft naar een evenwichtige verdeling over jaren, semesters, blokken en programma's en checkt dit periodiek bij de studenten. Waar nodig vinden (kleine) aanpassingen plaats.

Dit alles overwegend, beoordeelt het visitatieteam het facet 'Duur' voor voltijd en deeltijd als voldoende.

2.7 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.

De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

- De CHE heeft in 2006 een kaderstellende onderwijsvisie geformuleerd ('Onderwijsportaal deel A'), met deelnota's op diverse terreinen waaronder de 'Visie op onderwijs'. Deze visie is uitgangspunt bij de ontwikkeling van het 'nieuwe' curriculum. Voor het 'oude' curriculum vormde het didactisch concept zoals beschreven in 'Opleidingsplan MWD' het uitgangspunt: ook beroepsgericht met aandacht voor competentie leren en met oog voor samenhang.
- Het oude concept is goed bekend bij de docenten en bij de studenten; het nieuwe concept is goed bekend bij de docenten die betrokken zijn bij de ontwikkeling van de nieuwe opleiding en zal dit cursusjaar met alle docenten worden besproken. Het nieuwe concept wordt door de propedeusestudenten herkend.
- Voor alle opleidingen binnen de CHE geldt dat de onderwijsaanpak getypeerd wordt door de karakteristieken: 'relatie' (tot God en tot elkaar), 'inhoud' (christelijk hoogwaardig HBO) en 'verantwoordelijkheid' (voor de docenten en voor de studenten).
- Bij de opleiding MWD komt de onderwijsvisie als volgt tot uitdrukking:
 - Zowel het oude als het nieuwe curriculum is beroepsgericht: cases uit de beroepspraktijk staan in alle fasen van de opleiding centraal. In het oude curriculum gebeurt dit binnen de methodieklijn en de hiermee samenhangende projecten; in het nieuwe curriculum vormen kritische beroepssituaties de leidraad voor de ontwikkeling. Zowel in het oude als in het nieuwe curriculum volgen de voltijdstudenten in het eerste en derde jaar een stage. De opleiding onderzoekt de mogelijkheid ook een stageperiode in het tweede jaar (vt) in te bouwen. *Deeltijdstudenten hebben gedurende de hele opleiding een relevante werkplek, als uitgangspunt voor het binnenschools leren.* Zowel van de voltijd- als de *deeltijdstudenten* wordt gevraagd dat zij in het afstudeerjaar een afstudeerproject uitvoeren waarmee zij een bijdrage aan de beroepspraktijk leveren.

- De didactische werkvormen zijn zeer divers en sluiten aan op het doel dat wordt beoogd. Voor beide curricula o.a.: portfolio's bijhouden, hoorcolleges volgen, demonstraties geven, oefening met acteurs, boeken lezen, feedback geven en ontvangen, reflecteren (mondeling en schriftelijk), toetsen maken, presenteren, interviews houden en op excursie gaan. Bij het nieuwe curriculum wordt bovendien per semester aan twee beroepsproducten gewerkt en worden assessments afgenomen.
 - In het 'oude' curriculum wordt de toenemende complexiteit zichtbaar via de leerlijnen en over de jaren heen. Globaal is het eerste jaar gericht op brede oriëntatie (kennismaking), het tweede jaar vindt verbreding en verdieping plaats en wordt de student voorbereid op zijn stagejaar, het derde jaar staat geheel in het teken van het contact met de beroepspraktijk (de cliënten) en het vierde jaar kan gezien worden als een integratieve afronding waar het bewijs wordt geleverd dat de student de beoogde kwalificaties op hbo-niveau beheerst.
 - In het 'nieuwe' curriculum zijn de zes kerncompetenties leidend. Over de jaren heen wordt hieraan gewerkt op een steeds hoger (= complexer) niveau.
 - De CHE én de opleiding zijn van mening dat ook (of misschien wel juist) in een competentiegericht curriculum, voldoende aandacht moet zijn voor kennis en dat deze kennis ook regelmatig moet worden getoetst bij de studenten.
 - Samenwerken én individueel werken zijn beide belangrijk als voorbereiding op de beroepspraktijk waar ze ook beide aan bod komen. Studenten met verschillende leerstijlen worden gestimuleerd om van elkaar te leren. Om die reden worden mbo-studenten en havisten bijvoorbeeld samen in één groep geplaatst.
 - De opleiding is ervaringsgericht: een belangrijke rol is weggelegd voor het reflecteren op eigen handelen (SLB/SLO, intervisie, supervisie, portfolio-opbouw).
 - De opleiding sluit aan op voorkennis van de student (*deeltijdprogramma*, verkorte programma en EVC's).
 - De toenemende zelfstandigheid van de studenten komt zowel in het binnenschools- als in het buitenschools leren tot uitdrukking in de geleidelijke overgang van docentsturing naar zelfsturing. De SLB/SLO-begeleiding is ook gericht op deze toenemende zelfstandigheid, o.a. via het POP (= Persoonlijk Ontwikkel Plan). In de eindfase is intervisie een sturend instrument. In het eerste visitatiegesprek zegt de voorzitter CvB: "Noch de docent noch de student staat centraal; centraal staat de pedagogische relatie. In de pedagogische relatie moet een ontwikkeling zichtbaar worden die uiteindelijk na vier jaar resulteert in een afgestudeerde die op hbo-niveau zelfstandig aan de slag kan."
- In de keuzegids Hoger Onderwijs (2006-2007) wordt de kwaliteit van de werkvormen met een 7.7 beoordeeld. Uit de studentenevaluatie (november 2006) blijkt dat theorie en praktijk goed in evenwicht zijn. In het Elsevier onderzoek (thema 2006) beoordelen de MWD-studenten de hoorcolleges met een 7.8 (landelijk 6.5); de werkcolleges beoordelen zij met 7.5 (landelijk 6.7).

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

Het visitatieteam heeft kunnen vaststellen dat het didactisch concept voor beide curricula duidelijk in lijn met de doelstellingen van de opleiding is geformuleerd en uitgewerkt. Het concept wordt gedragen en 'leeft' bij de studenten en de docenten. In de visitatiegesprekken kunnen de diverse stakeholders er goed over vertellen in hun eigen woorden. Het visitatieteam is enthousiast over de hogeschoolbrede visionaire aanpak, die toch voldoende ruimte laat voor eigen initiatieven binnen haar kaders. De expliciete aandacht voor het kennisdomein, waarbij ook een degelijke toetsing van kennis hoort, juicht zij toe. De aandacht voor individu en groep zijn goed in balans.

Wat betreft het 'nieuwe' curriculum zijn nog weinig evaluatiegegevens bekend. Het sluit aan en bouwt voort op de postieve aanpak in het 'oude' curriculum en voegt hier de assessments en de niveau-opbouw van de competenties aan toe. Uiteraard is het soms nog wat zoeken. Maar de opleiding leert snel en blijkt in staat ook snel en adequaat de nodige aanpassingen door te voeren.

Dit alles overwegend, beoordeelt het visitatieteam het facet 'Afstemming tussen vormgeving en inhoud' voor voltijd en deeltijd als goed.

2.8 Beoordeling en toetsing

Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

- Hogeschoolbreed is een nota 'Toetsing en assessment' vastgesteld, die het kader van de opleiding vormt op het gebied van toetsing. Voor de opleiding MWD zijn de uitgangspunten vastgelegd in het 'Opleidingsplan MWD' en het 'Beoordelingskader MWD' ('oude' curriculum) en voor het nieuwe curriculum in de 'Onderwijsverantwoording Academie Sociale Studies'.
- De opleiding kent een toetscommissie die nauw verwant is aan de curriculumcommissie. Elke jaarlaag is in deze commissie vertegenwoordigd.
- *Toetsing en beoordeling lopen voor de voltijd- en voor de deeltijdstudenten in hoge mate parallel.*

'Oude' curriculum

- Binnen de projectgroepen wordt bij de ontwikkeling van een project besproken hoe wordt getoetst (toetsvorm en toetsings- en beoordelingscriteria). De leerdoelen van de programma's en projecten zijn steeds het uitgangspunt. De toetsinhoud en de toetsvorm worden hier aantoonbaar op afgestemd.
- In de programmaboeken, de projectboeken en de diverse nota's staan de toetsings- en beoordelingscriteria vermeld. Naast competentietoetsing wordt ook de nodige aandacht besteed aan (beoordeling van) reflectie op gedrag en de onderliggende kennis.
- Door toelichting op de beoordeling wordt de toetsing in toenemende mate ook gebruikt als leermoment.
- Toetsing geschiedt groepsgewijs en individueel. 'Meeliftgedrag' wordt op diverse manieren ontmoedigd (o.a. via taak- en tijdregistratie). Voltijdstudenten geven aan dat het niet helemaal is te voorkomen; *deeltijdstudenten zeggen dat het bij hun niet voorkomt.*

- Uit inspectie van (een steekproef van) de toetsen, uit de evaluatiegegevens en uit de gesprekken die het visitatieteam voerde, blijkt dat in het algemeen breed en gevarieerd wordt getoetst, dat de toetsen de stof meestal goed afdekken (enkele uitzonderingen daargelaten) en dat de toetsing door de duidelijk geformuleerde criteria voldoende betrouwbaar is.
- De eindwerkstukken die het visitatieteam steekproefsgewijs heeft onderzocht, zijn alle op hbo-niveau. Er is sprake van een transparante beoordeling. De waardering wordt goed gemotiveerd, hoewel vaak een wat algemene beschrijving wordt gehanteerd.

'Nieuwe' curriculum (1^e cohort gestart in 2006-2007, dus beperkte ervaring hiermee)

- Bij de curriculumvernieuwing is ernaar gestreefd het toetsbeleid integraal mee te nemen bij de ontwikkeling van de opleiding.
 - Er wordt zoveel mogelijk integraal getoetst. Dit geldt zowel voor de kennistoetsing als voor de competentietoetsing (groepsgewijs en individueel).
 - Aan het einde van het semester vindt een assessment plaats.
 - Via de gestructureerde dossiervorming in het portfolio wordt van de student gevraagd te reflecteren op de eigen leerweg (SLO-programma).
- Voor stage- en afstudeerbeoordeling en voor het SLB/SLO-programma in jaar 1 en 2 geldt het vierogenprincipe. De examenadviesraad consulteert de SLB/SLO-docenten in dit verband.
 - Studenten geven aan dat de begeleiding en de beoordeling door de SLB/SLO-docenten nog al kan verschillen ondanks het feit dat er veel op papier is vastgelegd.
 - Praktijkbegeleiders en projectopdrachtgevers hebben een adviserende rol bij de beoordeling.
 - Studenten kunnen een programma laten toetsen in het blok of semester waarin het wordt gegeven en in de daaropvolgende periode bestaat de mogelijkheid te herkansen.
 - In de blok- en semesterevaluaties wordt de toetsing en beoordeling geëvalueerd. Als daar aanleiding toe is worden de uitkomsten het jaar daarop in de bijstelling van het programma 'meegenomen'.
 - Uit de studentenevaluatie november 2006 blijkt dat de studenten voor het overgrote deel tevreden zijn over de kwaliteit van de toetsen, over de communicatie hierover en over de helderheid van de criteria. In het Elsevier onderzoek (2006) beoordelen zij de aansluiting van de tentamens op de stof met een 7.8 (landelijk 7.0) en de aansluiting van de colleges op de toetsing eveneens met een 7.8 (landelijk 6.9).
 - De examencommissie ziet toe op een goed verloop van de toetsing en doet uitspraak in geval van klachten.

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

Het visitatieteam is van mening dat het onderwerp beoordeling en toetsing, mede naar aanleiding van de proefaccreditatie in 2001, door de opleiding voortvarend ter hand is genomen. Dit heeft geresulteerd in bovenstaande positieve resultaten.

De toetsing voldoet in elk programma aan dezelfde eisen en er wordt zowel formatief en summatief getoetst. De toetsing is gevarieerd (individueel en groepsgewijs) en gekoppeld aan de doelstellingen van de opleiding. Kennistoetsing heeft een eigen plaats gekregen. Over het geheel kan worden gesproken van valide en betrouwbare toetsen. Dit geldt zeker ook voor de 'stevige' stagebeoordeling en de beoordeling van de eindwerkstukken, waarbij meerdere partijen zijn betrokken. Toetsen worden in toenemende mate als leermoment gebruikt. De eindwerkstukken die het visitatieteam heeft gezien zijn van hbo-niveau. Er is sprake van een kaderstellende visie vanuit de CHE en er is een projectgroep op opleidingsniveau actief.

Over de toetsing 'nieuwe stijl' m.b.t. het 'nieuwe' curriculum zijn nog te weinig gegevens voorhanden om een sluitend oordeel te vellen. Positief is het feit dat de curriculumontwikkeling en de toetsontwikkeling hier letterlijk 'hand in hand' gaan - toetsen als uitgangspunt voor het onderwijs - waardoor de afdekking van de leerdoelen door de toetsen steeds een feit is. Het uitgangspunt - competentieniveau-toetsing met behoud van aandacht voor de kenniscomponent en de invoering van assessments- , klinkt veelbelovend. Het advies van de commissie Toetsing ten aanzien van inhoud en vorm van toetsing in de propedeusefase van het nieuwe curriculum (februari 2006) oogt degelijk en deskundig. In de praktijk loopt de toetsing 'nieuwe stijl' nog niet vlekkeloos. De opleiding is echter gespitst op het snel doorvoeren van eventuele verbetermaatregelen zodra de eerste evaluatiegegevens zijn geanalyseerd.

Dit alles overwegend, beoordeelt het visitatieteam het facet 'Beoordeling en toetsing' voor voltijd en deeltijd als voldoende.

Beoordeling van het onderwerp 'Programma'

De opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening heeft een sterk beroeps- en praktijkgericht curriculum. Het is een brede opleiding met voldoende verdiepings- en specialisatiemogelijkheden, een sterke kenniscomponent en ruim aandacht voor reflectie. Hierdoor kunnen de geformuleerde eindkwalificaties op het beoogde niveau worden waargemaakt.

De samenhang van zowel het oude als het nieuwe curriculum is sterk aanwezig en wordt als zodanig herkend.

Er is sprake van een studeerbaar programma voor beide varianten. De voltijdvariant van het oude curriculum zou zelfs in de eerste twee jaren van de opleiding volgens het visitatieteam wel iets zwaarder of meer in balans mogen zijn.

De instroom en duur zijn naar behoren.

De afstemming tussen vormgeving en inhoud is een van de zeer sterke punten van de opleiding: het didactisch concept is zorgvuldig uitgewerkt en 'staat als een huis'.

De toetsing en beoordeling sluiten voor het oude curriculum goed aan bij de doelstellingen.

Een definitieve uitspraak hierover kan voor het nieuwe curriculum nog niet worden gedaan, maar het sein staat volgens het visitatieteam wel 'op groen'.

*Alle facetten zijn als voldoende of goed beoordeeld. Hiermee is de beoordeling van het onderwerp 'Programma' als geheel voor voltijd en deeltijd **positief**.*

3. Onderwerp: inzet van personeel

3.1 Eisen HBO

Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroepspraktijk.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

- In het opleidingsplan MWD wordt benadrukt dat van alle docenten wordt verwacht dat zij *opleidingsdocenten* zijn. Dit houdt in dat zij niet alleen deskundig zijn op hun vakgebied, maar dat zij goed in staat zijn de relatie te leggen met de beroepspraktijk van de maatschappelijk werker.
- Bij aanvang van het cursusjaar 2006-2007 maakten 18 methodiekdocenten en 12 basisvakdocenten deel uit van het docententeam.
 - Alle methodiekdocenten hebben MWD gestudeerd, een VO-opleiding afgerond en zijn werkzaam geweest in het werkveld. Elf methodiekdocenten zijn naast hun docentschap nog steeds in deeltijd in het werkveld actief: ongeveer de helft in een eigen praktijk en de andere helft door een aanstelling in organisaties binnen de jeugdhulpverlening, geestelijke gezondheidszorg en het algemeen maatschappelijk werk. De overige methodiekdocenten houden via interne taken binnen de CHE (stagebureau, studentenpastoraat) of de opleiding (stagedocentschappen, supervisie en afstudeeropdrachten) feeling met de praktijk.
 - Van de basisvakdocenten hebben er 2 ervaring als maatschappelijk werker. De overigen komen in aanraking met de beroepspraktijk via stagebegeleiding, supervisie en het begeleiden van afstudeerprojecten.
- Dertien docenten zijn actief voor de afdeling Transfer waar contractactiviteiten worden uitgevoerd.
- In de afgelopen zes jaar zijn er enkele professionaliseringsbijeenkomsten geweest waarbij het beroep centraal stond (o.a. 'Kortdurende hulpverlening' en 'Het cliëntperspectief'). De laatste twee jaar was hier geen ruimte voor door de intensieve aandacht voor academiervorming en curriculumvernieuwing.
- In enkele programma's worden gastdocenten ingezet.
- Nieuwe basisvakdocenten worden zo spoedig mogelijk betrokken bij taken zoals stage- en afstudeerbegeleiding, waardoor ze met het werkveld in aanraking komen.
- Studenten en oud-studenten vertellen tijdens de visitatiedagen dat de docenten de theorie goed relateren aan de dagelijkse praktijk en daarbij de studenten ' dicht op de huid' zitten. Dit positieve beeld wordt bevestigd via de resultaten van de studentenevaluatie 2006, waar studenten er blij van geven uitermate tevreden te zijn over dit aspect: de stelling 'Ik merk dat mijn docenten de praktijk goed kennen', wordt beloond met een gemiddelde van 4.4 op een vijfpuntsschaal.

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

Het visitatieteam stelt vast dat de opleiding het begrip ‘opleidingsdocent’ serieus handen en voeten probeert te geven. Het bijhouden van recente vakliteratuur wordt door de opleiding gestimuleerd. Het werken van de methodiekdocenten in de praktijk dient volgens het visitatieteam een blijvend aandachtspunt te zijn. Uit de studentenevaluaties blijkt dat bijna alle docenten laten zien dat ze de praktijk van het maatschappelijk werk goed kennen. Zij sluiten in hun lessen snel aan op de actualiteit (bijvoorbeeld incidenten m.b.t. huiselijk geweld).

De inzet van gastdocenten is beperkt en zou verder kunnen worden uitgebreid.

Op basis van bovengenoemde bevindingen beoordeelt het visitatieteam het facet ‘Eisen HBO’ voor voltijd en deeltijd als goed.

3.2 Kwantiteit personeel

Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

- Jaarlijks wordt in het voorjaar, op basis van de studentprognoses, het beoogde curriculum, de financiële kaders van de Hogeschool en (waar mogelijk) de wensen van het personeel, een overzicht gemaakt van de benodigde hoeveelheid personeel.
- Omdat de realiteit regelmatig anders blijkt (meer aanmeldingen van nieuwe studenten en onverwachte uitval door ziekte) is een pool van docenten opgebouwd, die tijdelijk concrete taken en programma's kunnen uitvoeren. (1fte). Ook is de afgelopen jaren regelmatig een beroep gedaan op eigen docenten om vacatureruimte (tijdelijk) in te vullen.
- Bij kortdurende ziekte wordt het programma, als vervanging door een collega niet mogelijk is, aangepast of worden inhaallessen georganiseerd.
- Uit de tijdens de visitatie gevoerde gesprekken en uit het Werkervaringsonderzoek (2006) blijkt dat de werkdruk de afgelopen periode erg hoog was. Dit werd met name veroorzaakt door de Academievorming en door de ontwikkeling en invoering van het nieuwe curriculum.
- Het managementteam heeft hier actie op ondernomen, zoals blijkt uit het Jaaractiviteitenplan 2006-2007 en het Beleidsplan Academie Sociale Studies 2006-2010.
- De opleiding kent qua personeelsbezetting nauwelijks verloop. Er zijn enkele jonge methodiekdocenten bijgekomen; de leeftijdsopbouw is nu evenwichtig.
- Vanaf het cursusjaar 2005-2006 hebben alle programma's doorgang kunnen vinden.

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

Het visitatieteam heeft vastgesteld dat er voldoende personeel wordt ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen. Alle programma's vinden doorgang en de docenten blijven voor de studenten goed bereikbaar. Door de flexibele formatie van 1 fte ontstaat enige extra ruimte.

De huidige piekbelasting is verklaarbaar vanuit de Academievorming (samenvoeging van twee culturen) en het opzetten en invoeren van het 'nieuwe' curriculum, maar het blijft een belangrijk aandachtspunt. Hoewel een aantal maatregelen is genomen om de druk te verminderen, is er nog niet echt sprake van een samenhangend beleid.

Anderzijds vindt het visitatieteam het positief dat de opleiding ondanks haar enthousiasme voldoende zelfkennis bezit om te besluiten de invoering van het nieuwe curriculum te temporiseren.

*Op basis van bovengenoemde bevindingen beoordeelt het visitatieteam het facet 'Kwantiteit personeel' voor voltijd en deeltijd als **voldoende**.*

3.3 Kwaliteit personeel

Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

- Het selectiebeleid van de Hogeschool is richtinggevend voor de opleiding. Selectie-eisen zijn:
 - Academisch denk- en werkniveau.
 - Ervaring in relevante functies.
 - Enthousiasme voor praktijkgerichte onderwijsvormen.
 - Een uitgesproken belangstelling voor begeleiding en coaching.
 - Bewuste integratie van de christelijke levensovertuiging in het professioneel handelen.
- Nieuwe docenten worden ingewerkt volgens vaste procedures en krijgen een didactische cursus aangeboden. Zij krijgen ook een coach toegewezen. Bij een vaste aanstelling wordt de mening van collega's en van studenten meegewogen.
- Voor beide curricula geldt dat het onderwijs in teamverband wordt ontwikkeld en gegeven. Het didactisch concept is hierbij leidend. Bovendien zijn er diverse speciale overlegstructuren waar docenten met elkaar samenwerken (o.a. SLB-overleg, stagebegeleidersoverleg, projectteamoverleg).
- Er is veel aandacht voor de diverse leerstijlen van studenten.
- Jaarlijks worden werkgesprekken gevoerd met alle docenten. De afgelopen periode zijn, mede door de grote werkdruk en wisselingen in het management, de functionerings- en beoordelingsgesprekken in de knel gekomen. Met ingang van dit jaar is de draad weer opgepakt.
- Professionalisering wordt gestimuleerd en waar mogelijk ook gehonoreerd, maar verloopt weinig planmatig.
- Uit de met het visitatieteam gevoerde gesprekken, uit de periodieke (blok)evaluaties en uit de externe onderzoeken blijkt dat de studenten zeer tevreden zijn over de inhoudelijke kennis, over de vaardigheden en over de aanpak van de docenten. Studenten en oud-studenten benadrukken tijdens de gesprekken dat de bereikbaarheid en betrokkenheid van de docenten van grote klasse zijn.

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

Het visitatieteam is van mening dat er sprake is van een deskundig en energiek docententeam. Nieuwe docenten worden snel opgenomen in het team, dankzij het goed gestructureerde inwerkingstraject. Ondanks het grote aantal docenten zijn de lijnen kort en is er veel formeel en informeel onderling contact.

Er is momenteel sprake van een goed lopende organisatie en een heldere aansturing vanuit het management, met veel persoonlijke aandacht.

Het team zet duidelijk een attitude (positieve beroepshouding) neer en vervult zo een voorbeeldfunctie voor de studenten. Studenten voelen zich volwaardige gesprekspartners en vertellen dat ze “topdocenten” hebben, die sterk zijn in het geven van begeleiding.

Ondanks de hoge werkdruk in de afgelopen periode zijn de docenten in staat gebleken hun kennis en kwaliteit goed op peil te houden.

Het regime van periodieke functionerings- en beoordelingsgesprekken met aandacht voor de werkdruk en voor persoonlijke professionalisering, staat weer op de rails. Op de agenda staat het schrijven van een professionaliseringsplan voor de opleiding dat aansluit bij de curriculumvernieuwing.

*Op basis van bovengenoemde bevindingen beoordeelt het visitatieteam het facet ‘Kwaliteit personeel’ voor voltijd en deeltijd als **goed**.*

Beoordeling van het onderwerp ‘Inzet van personeel’

De opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening wordt ontwikkeld en uitgevoerd door een enthousiast, betrokken en gedegen team, dat hard werkt maar inmiddels ook haar grenzen kent.

Volgens studenten en oud-studenten leggen de docenten in hun lessen veelvuldig de verbinding met de beroepspraktijk. Een groot aantal staat daar ook met één been zelf in.

Er is sprake van een flexibele organisatie die, mede dankzij de aanwezige ‘hands on’ mentaliteit, garant staat voor verzorging van de opleiding op het gewenste niveau.

De inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische kwaliteit van het team staat voor de diverse stakeholders, en daarmee ook voor het visitatieteam, als een paal boven water’.

De drie facetten van het onderwerp ‘Inzet van personeel’ zijn als voldoende of goed beoordeeld.

*Hiermee is de beoordeling van het onderwerp als geheel voor voltijd en deeltijd **positief**.*

4. Onderwerp: voorzieningen

4.1 Materiële voorzieningen

De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

- De behoefte die de opleiding heeft aan bijzondere materiële voorzieningen is beperkt: kleine gespreksruimtes voor supervisie en begeleiding, een lokaal met een one-way-screen voor het werken met cliënten, een dramazaal en een gymzaal. Al deze ruimtes zijn aanwezig en voldoende beschikbaar.
- Het aantal lokalen met computerwerkstations is objectief voldoende, maar doordat de lokalen ook voor andere doeleinden worden gebruikt, kan soms toch een knelpunt ontstaan. Dit geldt zeker voor het aantal werkplekken met computer voor studenten, dat te krap is. In het hogeschoolbrede 'Korte-termijn huisvestingsplan' zal aan dit probleem aandacht worden besteed, maar het management geeft aan dat de verbetermogelijkheden op korte termijn beperkt zijn.
- Doordat de CHE en de opleiding snel groeien, is er sprake van druk op de les- en PGO-lokalen. Het roosterbureau en het Academiebureau werken goed samen om knelpunten op te lossen. Studenten beoordelen de situatie ondanks de krapte als acceptabel.
- Bij sommige lokalen en bij de werkruimtes van de docenten is er sprake van krapte en van een serieuze klimaatproblematiek. De problematiek is/wordt wat betreft het gebrek aan ruimte besproken met het Bureau Huisvesting; wat betreft het klimaat zijn enkele tijdelijke maatregelen genomen. Een definitieve oplossing is nog niet in zicht.
- Uit de studentenevaluaties en uit de door het visitatieteam gevoerde gesprekken blijkt dat de studenten in het algemeen tevreden zijn over de voorzieningen, met uitzondering van de computers. Uit het werkervaringsonderzoek 2006 blijkt dat de docenten hun fysieke werkklimaat onvoldoende vinden.
- In de nieuwe huisvestingsplannen zullen de 'studentwerkplekken met computer' en de klimaatproblemen met voorrang aandacht krijgen.

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

In het inleidend gesprek dat het visitatieteam met het management en het College van Bestuur voerde, kwam naar voren dat de grenzen aan de groei in zicht zijn. Om de huidige hoge kwaliteit te kunnen blijven leveren en de sfeer van kleinschaligheid - die door studenten en docenten zo wordt gewaardeerd - te behouden, zullen keuzes moeten worden gemaakt.

Het visitatieteam stelt vast dat de huisvesting en de materiële voorzieningen weliswaar toereikend zijn om het programma te realiseren, maar dat de knelpunten ten aanzien van de ruimte (inclusief de docentwerkplekken), de computerwerkplekken en de klimaatbeheersing om een structurele oplossing vragen. Mogelijk zou een draadloos netwerk wat betreft de computerproblematiek een stap in de goede richting zijn.

De inzet en inventiviteit van diverse partijen om kortetermijnoplossingen te zoeken, verdient respect.

De kleinschaligheid, de sfeer en de positieve houding van de medewerkers uit alle geledingen, maken dat de bovengenoemde knelpunten niet allesoverheersend zijn.

Op basis van bovengenoemde bevindingen beoordeelt het visitatieteam het facet 'Materiele voorzieningen' voor voltijd en deeltijd als voldoende.

4.2 Studiebegeleiding en informatievoorziening

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op studievoortgang.

De studiebegeleiding en de informatievoorziening sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

Studieloopbaanbegeleiding c.q. -ontwikkeling (SLB/SLO)

- Binnen de CHE neemt studieloopbaanbegeleiding een zeer belangrijke plek in bij alle opleidingen. Doel is de integratie van persoon, beroep, theorie en de (christelijke) levensbeschouwing. De leerweg van de student, met aandacht voor toenemende zelfsturing, staat hierbij centraal. Kenmerkend zijn:
 - Ontwikkelingsgerichtheid.
 - Gaat uit van de persoonlijke beginsituatie.
 - Veel aandacht voor leren leren en leren reflecteren.
 - Perspectief vanuit macroniveau met aandacht voor morele vorming.
 - Werkwijze en benadering veranderen in de loop van de opleiding: persoonlijke begeleiding → groepsbegeleiding → supervisie → intervisie.
 - Ontwikkeling van persoonsgericht naar beroepsgericht en van inwijden naar ondersteunen.
 - Toekomstgericht met aandacht voor de periode na het afstuderen.
- Voor alle jaren zijn voor de studieloopbaanbegeleiding aparte programmaboeken opgesteld met duidelijke instructies en beoordelingscriteria, ook voor de reflectiecomponent. *De deeltijdstudenten hebben een eigen programma dat aansluit bij hun (volwassen) manier van leren.*
- Het volgen van de studievoortgang is een vast onderdeel van het SLB/SLO-programma.
- Binnen het SLB/SLO-programma is ruimte om 1^e jaarsstudenten, die nog maar beperkt in staat zijn invulling te geven aan de grotere vrijheid die het nieuwe curriculum biedt, in het eerste semester projectmatig te begeleiden, juist op dit aspect.
- Voor jaar 1 is de omvang 8 ECTS, voor de jaren daarna gemiddeld 3 ECTS.
- Studenten houden een portfolio bij (jaar 1 digitaal) met reflectieverslagen en een beschrijving van de eigen leerweg aan de hand van de kerncompetenties (jaar 1) en de opleidingskwalificaties (volgende jaren). Het portfolio heeft een sturende en een integratieve functie.
- Ondanks het feit dat er sprake is van een intensief overleg tussen de begeleiders en dat het programmaboek 'de weg wijst', constateren studenten wel verschil in aanpak en benadering. Als het echt niet klikt, bestaat de mogelijkheid te switchen.

Stagebegeleiding

- Het stagetraject, de beoordelingscriteria en de begeleiding zijn in een stagenota vastgelegd.
- In het tweede jaar wordt de student in het SLB-traject voorbereid op de stage.
- Stagebegeleiding in jaar 3 vindt plaats door de stagedocent. Daarnaast wordt supervisie gegeven.
- Een interne praktijkbegeleider dient aan bepaalde criteria te voldoen. Aan interne praktijkbegeleiders wordt een begeleidingscursus aangeboden; zij maken hier regelmatig gebruik van.
- Studenten evalueren de stagebegeleiding en blijken er in het algemeen tevreden over te zijn. Een enkeling geeft aan in plaats van supervisie graag meer praktische tips te willen ontvangen.
- *Ook de deeltijdstudenten vinden de stagecriteria helder en de begeleiding van goed niveau. Organisatorisch blijkt het voor hen allemaal wel wat zwaarder dan voor de voltijdstudenten.*
- Leden van de WAR vertellen dat de houding van stagairs van de CHE assertiever en 'volwassener' is dan van stagairs van andere hogescholen: "Ze hebben een rugzak met kennis, veel inzet en vertonen echte interesse." Leerpunten worden via de SLB-begeleiders aan de stagebegeleiders doorgegeven.

Andere vormen van begeleiding

- Andere vormen van begeleiding zijn:
 - Het decanaat (bemiddeling bij materiële problemen).
 - Het studentenpastoraat (psychosociale problemen en doorverwijzing).
 - De vertrouwenspersoon (agressie of seksuele intimidatie).
 - De Individuele Trajectbegeleider (voor studenten die in een bijzondere situatie verkeren).

Informatievoorziening

- De algemene informatiegids en de opleidingsgidsen (vt en dt) zijn uitgebreid en bieden structuur. Dit geldt ook voor de projectboeken, de programmaboeken, de semesterboeken en de stagenota en afstudeernota.
- Twee weken voor aanvang van een blok of semester ontvangen de studenten hun rooster. Dit geldt ook voor de toetsroosters. Beide zijn toegankelijk via Intranet.
- Studieresultaten worden gepubliceerd via CATS.
- De SLB-ers en de examencommissie informeren studenten over de studievoortgang en de gevolgen voor instroming in een volgend jaar.
- Zowel de Studieloopbaanbegeleiding als de informatievoorziening wordt periodiek geëvalueerd in blok- of semesterevaluaties. Over het geheel genomen zijn de studenten zeer tevreden zowel over de begeleiding als over de informatievoorziening. Ze weten wie ze waar moeten vinden.
- Hetzelfde positieve beeld komt naar voren uit de tijdens de visitatiedagen gevolgde gesprekken.

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

Het visitatieteam heeft vastgesteld dat de begeleiding en de informatievoorziening zondermeer adequaat zijn met het oog op de studievoortgang en dat zij aansluiten bij de behoefte van de studenten.

Studenten en oud-studenten noemen de begeleiding die zij (hebben) ontvangen een van de meest sterke punten van de opleiding. Als een enkeling zegt dat het soms misschien iets te 'soft' is, stellen anderen dat er absoluut niet wordt 'gepamperd'! De mensen uit het werkveld die het visitatieteam heeft gesproken geven aan dat de begeleiding resulteert in beginnende beroepsbeoefenaars die goed in staat zijn zelfstandig op het beoogde niveau aan de slag te gaan.

Het gestructureerde portfolio bevat een gedegen zelfanalyse van de student, wat betreft zijn plaats ten opzichte van de beoogde competenties, en 'een plan van aanpak' hoe hierin verder te gaan. De opleiding maakt hiermee waar wat zij belooft. Een aandachtspuntje vormt het verschil in aanpak dat wordt geconstateerd tussen de SLB-begeleiders - deels een kwestie van 'inkleuring' maar voor sommigen iets te veel -.

Op basis van bovengenoemde bevindingen beoordeelt het visitatieteam het facet 'Studiebegeleiding en informatievoorziening' voor voltijd en deeltijd als goed.

Beoordeling van het onderwerp 'Voorzieningen'

Het visitatieteam heeft vastgesteld dat de materiële voorzieningen toereikend zijn om het programma te verzorgen. Er zijn knelpunten en de grenzen aan de groei komen in zicht, maar de instelling van de CHE en van de medewerkers is van dien aard dat steeds inventief naar (tijdelijke en structurele) oplossingen wordt gezocht.

De informatievoorziening is goed 'aan de maat': er wordt gecommuniceerd en er wordt goed naar elkaar geluisterd. Er wordt ook erg veel geschreven. In eerste instantie lijkt dit soms té veel, maar bij nadere beschouwing kennen alle stukken hun plek en staan ze vol met informatie die er echt toe doet.

De begeleiding van de studenten is volgens het visitatieteam en volgens de diverse stakeholders een sterk punt. Studenten worden in hun studievoortgang gevolgd en gestimuleerd en ze worden gecoacht en begeleid naar zelfstandigheid.

*De twee facetten van het onderwerp 'Voorzieningen' zijn als voldoende en goed beoordeeld. Hiermee is de beoordeling van het onderwerp als geheel voor voltijd en deeltijd **positief**.*

5. Onderwerp: interne kwaliteitszorg

5.1 Evaluatie resultaten

De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

Vooraf:

- Hogeschoolbreed is kwaliteitszorg een speerpunt. Daarom is bij de vorming van de Academie gekozen voor de ontwikkeling van een nieuw kwaliteitszorgbeleid. Bij de ontwikkeling en het onderhoud van het 'oude' curriculum is van een ander kwaliteitszorgsysteem gebruikgemaakt.
 - In het nieuwe systeem kiest de opleiding voor een aanpak waarbij de belanghebbenden (studenten, medewerkers, beroepenveld en achterban) de kwaliteit van het onderwijs valideren, meer nog dan dit voorheen gebeurde. De Commissie Kwaliteitszorg ontwikkelt in de nieuwe opzet, op grond van jaarlijks te formuleren doelen, onderwijsevaluatie-instrumenten en ziet toe op de implementatie binnen de Academie. Kwaliteitsinformatie is opgenomen in de beleidscyclus en dient te leiden tot verbeteracties en beleidsontwikkeling.
 - Het oude 'Kwaliteitszorgplan MWD' gaat uit van vooraf geformuleerde kwaliteitsnormen zoals beschreven in het 'Beoordelingskader MWD'. Dit plan is voor het laatst bijgesteld voor het cursusjaar 2005-2006.

Op Hogeschoolniveau:

- In het Strategisch instellingsplan CHE 2008 zijn strategische instellingsdoelen, onderwijsdoelen en organisatiedoelen vastgelegd. Het minimum dat een opleiding aan kwaliteitszorginstrumenten dient in te zetten is vastgelegd.
- In 2007 zal worden gestart met het hogeschoolbreed uitvoeren van interne audits waarbij jaarlijks een ander deel van het INK-model aan de orde zal komen.

Academie Sociale Studies ('nieuwe' curriculum):

- Het bureau Onderwijs en Kwaliteit van de CHE heeft in 2005, samen met de Commissie Kwaliteitszorg van de Academie, een professionaliseringstweedaagse gehouden. Hier is gesproken over:
 - De oriëntatie op het INK-model.
 - De ontwikkeling van een nieuw kwaliteitszorgplan voor de nieuwe onderwijsstructuur, met de bijbehorende evaluatie-instrumenten.
- In aansluiting hierop wordt voor de huidige propedeuse gebruik gemaakt van een nieuw instrument als leidraad voor de evaluaties. Op grond van de ervaringen hiermee zal, indien nodig, bijstelling plaatsvinden.
- Het proces van Academievorming zal eveneens in de loop van dit studiejaar extern worden geëvalueerd, aan de hand van vooraf gestelde criteria.

Opleiding MWD ('oude' curriculum):

- In het Kwaliteitszorgplan MWD staat duidelijk beschreven waar en op welke manier de gehanteerde instrumenten (o.a. blokevaluaties, stage-evaluaties, klachten supervisiecoördinator en werkveldadviezen) worden ingezet en afgehandeld.
Het kwaliteitszorgplan richt zich op het onderwijs binnen het oude curriculum, de stage (praktijkleren), de supervisie, de docenten en begeleiders, het afnemende beroepenveld, de alumni, en de kwaliteit van de interne organisatie.

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

Op basis van haar bevindingen concludeert het visitatieteam dat de opleiding, zowel in de oude als in de nieuwe situatie, periodiek wordt geëvalueerd aan de hand van toetsbare streefdoelen.

De wijze waarop dit gebeurt, sluit aan bij het beleid van de CHE, die kwaliteitszorg hoog in het vaandel heeft voor al haar opleidingen. Op CHE-niveau (bureau Onderwijs en Kwaliteit) en op Academieniveau (Commissie Kwaliteitszorg) is een aantal mensen intensief en zeer gestructureerd bezig met de ontwikkeling, aansturing, uitvoering en bewaking van het kwaliteitssysteem. Het nieuwe systeem beoogt niet bureaucratiserend en zo arbeidsextensief als mogelijk te zijn en te leiden tot echt maatwerk.

*Op basis van bovengenoemde bevindingen beoordeelt het visitatieteam het facet 'Evaluatie resultaten' voor voltijd en deeltijd als **voldoende**.*

5.2 Maatregelen tot verbetering

De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

- De procedure om – op grond van evaluaties – tot verbeterplannen te komen, is in het kwaliteitszorgplan vastgelegd en wordt uitgevoerd. Van de verbeterplannen zelf wordt geen schriftelijk verslag gedaan.
- Na de afsluiting van een blok of semester evalueren de betrokken teams bijvoorbeeld de uitvoering, toetsing enz. en stellen zij verbeteringen voor die in het daaropvolgende jaar worden doorgevoerd. De volgende bronnen worden voor de verbetervoorstellen gebruikt: eigen evaluaties van de docent met studenten, eigen ervaringen van de docenten en uitkomsten van mondelinge en schriftelijke evaluaties.
- De diverse stakeholders, waaronder ook leden van de WAR, geven tijdens de visitatiegesprekken meerdere voorbeelden van aanpassingen in het curriculum en in de organisatie van de opleiding op grond van evaluaties. Elders in dit rapport zijn hiervan voorbeelden in de tekst opgenomen.
- De tevredenheid van de studenten over merkbare verbeteringen naar aanleiding van evaluaties, wordt periodiek geëvalueerd. Zij geven dit aspect een voldoende. Toch blijkt dat de aanpassingen naar de studenten toe wel beter kunnen worden verwoord: er wordt wel veel gedaan, maar er wordt te weinig over gecommuniceerd.

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

Het visitatieteam heeft vastgesteld dat er aantoonbaar sprake is van (soms snelle) verbeteringen op grond van evaluaties, die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen van de opleiding. Het nieuwe propedeuseprogramma bijvoorbeeld, wordt 'met argusogen' gevolgd en zelfs al doende bijgesteld: studenten worden nu al steviger begeleid bij een projectmatige aanpak van hun werk. Diverse stakeholders geven aan dat de opleiding open staat voor kritiek.

Verbeterruimte ligt vooral bij het niet alleen uitvoeren maar ook op schrift stellen van verbeterplannen die op die manier beter naar de studenten en overige stakeholders kunnen worden teruggekoppeld.

Op basis van bovengenoemde bevindingen beoordeelt het visitatieteam het facet 'Maatregelen tot verbetering' voor voltijd en deeltijd als voldoende.

5.3 Betrekken van medewerkers, studenten alumni en beroepenveld

Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten alumni en beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

- De volgende stakeholders spelen een rol bij het verbetermanagement:
 - De studenten, als belangrijke bron van informatie als ervaringsdeskundigen met betrekking tot de uitvoering van programma's en diensten.
 - De Werkveldadviesraad en andere externe deskundigen als belangrijke en systematisch te raadplegen bron van informatie over de inhoud en het niveau van de programma's en het niveau van de studenten.
 - De bedrijven die als stagegever of opdrachtgever bij afstudeerprojecten betrokken zijn bij de opleiding.
 - De alumni.
 - De medewerkers als bron van informatie en als verantwoordelijken voor het daadwerkelijk uitvoeren van aanpassingen en verbeteringen.
 - Het management door het formuleren en doen uitvoeren van verbeterplannen en toezien op de resultaten hiervan.
- Zoals eerder beschreven staat op dit moment een nieuw kwaliteitssysteem op de rails. Studenten zijn/worden bij de doordenking en vormgeving van het nieuwe kwaliteitszorgbeleid betrokken: zij maken deel uit van de Commissie Kwaliteitszorg en van de Opleidingscommissie.
- De WAR wordt in toenemende mate betrokken bij de kwaliteit van de opleiding, hoewel een van de leden aangeeft dat er wat hem betreft nog wel meer dialoog zou mogen zijn.

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

Het visitatieteam heeft vastgesteld dat medewerkers, studenten, en het beroepenveld in toenemende mate bij de interne kwaliteitszorg van de opleiding worden betrokken. Dit is dan ook een van de uitgangspunten van het nieuwe kwaliteitssysteem.

Het visitatieteam is van mening dat de opleiding nog veel meer van de alumni gebruik zou moeten maken. Het woord 'gebruik' is positief bedoeld, met dien verstande dat beide partijen daarvan zouden kunnen profiteren. Bovendien kan een goed alumni-volgsysteem veel waardevolle informatie opleveren.

*Op basis van bovengenoemde bevindingen beoordeelt het visitatieteam het facet ‘**Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld**’ voor voltijd en deeltijd als **voldoende**.*

Beoordeling van het onderwerp ‘Interne kwaliteitszorg’

De opleiding verkeerd in een overgangsfase. Het nieuwe kwaliteitszorgsysteem zal naar verwachting op korte termijn haar vruchten gaan afwerpen. De CHE heeft een zeer gedegen, naar buitengerichte en flexibele systematiek in het leven geroepen, met voldoende ruimte voor de onderscheiden opleidingen om zich erin te kunnen herkennen en daardoor gemotiveerd aan kwaliteit te kunnen werken. Het systeem is er wat betreft de opleiding op gericht te voldoen aan de door de NVAO gestelde criteria en daarbij de eigen missie en strategische doelen te waarborgen.

Onder de diverse facetten is aangegeven waar, volgens het visitatieteam, praktische verbeterruimte ligt: met name bij de communicatie over verbetermaatregelen en bij het handen en voeten geven aan een alumnibeleid.

*De drie facetten van het onderwerp ‘**Kwaliteitszorg**’ zijn als voldoende beoordeeld. Hiermee is de beoordeling van het onderwerp als geheel voor voltijd en deeltijd **positief**.*

6. Onderwerp: resultaten

6.1 Gerealiseerd niveau

De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde eindkwalificaties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

- Het centrale doel van de afstudeerfase is, in een praktijkgeoriënteerd afstudeerproject te komen tot een integratie van kennis, houding en vaardigheden. De opleiding heeft hiertoe het afstudeeronderwijs twee jaar geleden vernieuwd. De nieuwe manier van afstuderen is meer praktijkgeoriënteerd dan de scriptievorm die tot dat moment werd gehanteerd: er is sprake van een nauwe samenwerking met het werkveld. Bovendien bevat de opdracht meer onderzoekselementen.
- Ter voorbereiding op het afstudeerproject volgen de studenten de module ‘Methoden van onderzoek’ in de eerste helft van het 4^e jaar. Aansluitend schrijven zij een ‘plan van aanpak’, waarin o.a. dient te staan hoe de beoogde opleidingskwalificaties in het onderzoek zijn geborgd. Hierbij worden zij door een docent-coach aangestuurd.
- Het feitelijke project wordt uitgevoerd in de tweede helft van het 4^e jaar. Het is een praktijkgericht, domeinspecifiek onderzoek, dat in opdracht van een werkgever uit het veld (veelal een welzijnsinstelling) in duo’s wordt uitgevoerd.
- Afspraken tussen de Hogeschool/student en de afstudeerinstelling worden in een contract vastgelegd. In dit contract staat o.a. hoeveel begeleiding vanuit de instelling (minimaal 20 uur) en vanuit de Hogeschool (minimaal 28 uur per duo) dient te worden gegeven.
- De beoordeling vindt plaats door twee docenten in samenspraak met de opdrachtgever. Er vindt een presentatie bij de instelling plaats.
- Het visitatieteam heeft een steekproef van afstudeeronderzoeken bekeken en stelt vast dat voor de beoordeling van de onderzoeken duidelijke criteria zijn opgesteld. Dit resulteert in een transparante beoordeling, waarbij de waardering, hoewel soms in algemene termen, duidelijk wordt gemotiveerd.
- Via een taak- en urenverantwoording geven de studenten per duo duidelijk aan wie wat heeft gedaan.
- In het gesprek dat het visitatieteam voerde met vertegenwoordigers van het beroepenveld en met afgestudeerden, worden deze laatsten in positieve zin getypeerd als zelfstandig, deskundig (veel kennis), methodisch, flexibel in hun aanpak en in de relatie, en goed in staat te reflecteren en een probleem in de maatschappelijke context te plaatsen. Verbeterruimte ligt bij het stimuleren van ‘een zakelijker aanpak’ en *managementkwaliteiten*. *Dit laatste aspect wordt genoemd door deeltijdstudenten die vaak al ‘verder’ zijn in hun carrière dan voltijdstudenten.*
- Uit evaluatiegegevens blijkt dat afgestudeerden snel, regelmatig zelfs al vóór hun afstuderen, werk vinden op het beoogde niveau.
- Tijdens de visitatiegesprekken met het management komt als verbeterpunt naar voren, dat het evaluatiegegeven dat afgestudeerden redelijk snel aan het werk komen, maar dat ze de carrièremogelijkheden beperkt noemen, een nadere analyse nodig heeft.

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

Het visitatieteam heeft vastgesteld dat de opleiding een eindproduct aflevert dat er 'staat'. In het praktijkgerichte afstudeerproject komen de studenten goed uit de verf: de door de opleiding, in samenspraak met het beroepenveld geformuleerde eindkwalificaties worden gerealiseerd en geborgd qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen. De begeleiding is op papier en in de praktijk goed geregeld. Het visitatieteam kan zich goed vinden in de beoordeling van het afstudeerproject, zowel inhoudelijk als procedureel. Uiteraard blijft het van belang de nieuwe afstudeeropzet zorgvuldig te volgen en naar behoefte verder te vervolmaken.

Op basis van bovengenoemde bevindingen beoordeelt het visitatieteam het facet 'Gerealiseerd niveau' voor voltijd en deeltijd als goed.

6.2 Onderwijsrendement

Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

- Studenten ontvangen aan het einde van het eerste jaar een studieadvies. In dit advies worden zowel de studiehouding als de studieresultaten geanalyseerd om de beroepsgeschiktheid tijdig te bepalen. De opleiding streeft ernaar studenten die afkoersen op een negatief bindend studieadvies (BAS), tijdig (vóór 1 februari) te waarschuwen, zodat de financiële gevolgen beperkt blijven.
- Als studenten met een positief studieadvies na jaar 1 dreigen te stagneren door bijzondere omstandigheden, krijgen ze extra begeleiding. Dit geldt ook voor studenten die na 4 jaar nog niet zijn afgestudeerd.
- Als studenten voortijdig zonder diploma de opleiding verlaten, wordt altijd een exitinterview gehouden.
- Het beleid van de Academie wil met haar rendementsdoelstellingen aansluiten bij het beleid van de CHE zoals zij dit in het 'Strategisch Instellingsplan 2008' verwoordt:
 - Diplomarendement na vijf jaar minimaal 65%.
 - Onderwijsvraagfactor (OVF) minimaal 1.025.
 - Gemiddelde studieduur gediplomeerden maximaal 4,5 jaar.
 - Gemiddelde studieduur uitvallers maximaal 1.35 jaar.

Hieronder volgt voor de vier criteria een weergave van de feitelijke resultaten in tabelvorm:

Diplomarendement na 5 jaar (Bron: HBO-raad)

Opleiding	Vorm	1996	1997	1998	1999	2000
MWD - CHE	DT	57,1%	68,8%	70,6%	60,4%	51,9%
	VT	57,6%	62,5%	68,9%	61,9%	58,0%
	Totaal	57,5%	64,1%	69,4%	61,4%	55,7%
MWD - landelijk	DT	60,6%	56,2%	61,7%	54,4%	47,3%
	VT	50,4%	48,5%	49,7%	49,8%	47,3%
	Totaal	53,1%	50,8%	53,4%	51,3%	47,2%

Onderwijsvraagfactor (Bron: HBO-raad)

Opleiding	Vorm	01-02	02-03	03-04	04-05	05-06*
MWD - CHE	DT	0,993	1,037	0,982	0,890	0,952
	VT	0,928	1,045	1,085	1,049	1,031

* De berekening van de OVF over 2005-2006 is nog niet definitief.

Gemiddelde studieduur gediplomeerden in maanden (Bron: HBO-raad)

Opleiding	Vorm	2000	2001	2002	2003	2004
MWD - CHE	DT	47,8	45,8	46,9	50,4	50,9
	VT	48,9	53,0	49,2	50,1	50,7
	Totaal	48,7	50,4	48,4	50,2	50,8
MWD - landelijk	DT	36,9	37,9	38,8	39,2	40,6
	VT	46,9	47,9	47,3	48,7	48,4
	Totaal	43,6	44,6	44,6	45,2	45,8

Gemiddelde studieduur uitvallers in maanden (Bron: HBO-raad)

Opleiding	Vorm	2000	2001	2002	2003	2004
MWD - CHE	DT	11,8	16,1	13,8	14,5	17,4
	VT	12,4	19,4	18,3	12,8	16,9
	Totaal	12,1	18,4	16,6	13,5	17,0
MWD - landelijk	DT	17,1	17,2	16,8	17,6	19,5
	VT	16,5	17,4	19,4	16,7	16,0
	Totaal	16,7	17,2	18,5	17,1	17,0

- Op basis van bovenstaande tabellen kan worden geconstateerd:
 - **Diplomarendement**
Het streefcijfer van een diplomarendement na 5 jaar van 65% wordt voor de meeste cohorten niet gehaald. Het diplomarendement ligt voor de voltijd en de totale groep voor alle cohorten hoger dan het landelijk gemiddelde. *Voor de deeltijd geldt dat niet voor alle cohorten.*
 - **Studieduur gediplomeerden**
Het streefcijfer van maximaal 4,5 jaar (= 54 maanden) wordt voor alle cohorten gehaald. De gemiddelde studieduur van gediplomeerden is bij de CHE voor alle cohorten hoger dan het landelijk gemiddelde.
 - **Studieduur uitvallers**
De gemiddelde studieduur van de uitvallers is wat grillig en schommelt rondom het streefcijfer van 1,35 jaar (= 16,2 maanden). De gemiddelde studieduur van uitvallers bij de CHE is over het algemeen lager dan het landelijk gemiddelde.
 - **Onderwijsvraagfactor**
Voor de voltijd wordt de laatste jaren voldaan aan het streefcijfer van minimaal 1,025. *De OVF voor de deeltijd ligt wat lager.*

Beoordeling door het Certiked visitatieteam:

Het visitatieteam heeft vastgesteld dat streefcijfers zijn geformuleerd die worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde. De opleiding voldoet voor een aanzienlijk deel aan de gestelde streefcijfers, zeker waar het de voltijdopleiding betreft. De meeste resultaten liggen ook boven het landelijk gemiddelde.

Uit de gesprekken met het management van de opleiding blijkt dat er nog geen sprake is van een analyse van de cijfers, waarop gestuurd wordt. *Vooral wat betreft de deeltijdopleiding zijn er wel bepaalde (voor de hand liggende) veronderstellingen, maar die kunnen nog niet hard worden gemaakt. Met haar nadruk op een goede begeleiding doet de opleiding er wel alles aan om de deeltijdstudenten zoveel mogelijk te faciliteren.* Het visitatieteam staat achter de opleiding wat betreft het voornemen de cijfers beter te analyseren en er in de toekomst gericht op te sturen.

*Op basis van bovengenoemde bevindingen beoordeelt het visitatieteam het facet ‘Onderwijsrendement’ voor voltijd en deeltijd als **voldoende**.*

Beoordeling van het onderwerp 'Resultaten'

Het visitatieteam is van mening dat er sprake is van een sterke opleiding die in de praktijk waarmaakt wat zij belooft: zij levert studenten af die aantoonbaar ruimschoots voldoen aan de door het beroepenveld en door haarzelf geformuleerde normen. De kwaliteiten van de afgestudeerden worden door het werkveld herkend en gewaardeerd.

De geformuleerde streefcijfers worden voor het merendeel gehaald. De resultaten liggen op bijna alle aspecten boven het landelijk gemiddelde. Analyse van de streefcijfers en sturing hierop verdient echter aanbeveling.

*De twee facetten van het onderwerp '**Resultaten**' zijn als voldoende en goed beoordeeld. Hiermee is de beoordeling van het onderwerp als geheel voor voltijd en deeltijd **positief**.*

7. Bijzonder kenmerk: protestants-christelijke identiteit

Protestants-christelijke identiteit: de identiteit van de instelling heeft een consistente plaats in de opleiding. (Beoordeelde facetten: 'differentiatie en profilering', 'kwaliteit', 'concretisering' en 'onderscheidend karakter')

Bevindingen:

Het visitatieteam heeft op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudering van de verstrekte informatie het navolgende kunnen vaststellen:

- De student die aan de Christelijke Hogeschool Ede de opleiding MWD volgt, heeft een bewuste keuze gemaakt voor een protestants-christelijke hbo-opleiding. Op de intakeformulieren wordt gevraagd wat religie voor de aspirant-student betekent.
- De opleiding MWD van de CHE heeft, vanuit haar christelijke levensbeschouwing, het landelijke beroepsprofiel genuanceerd door extra kwalificaties te beschrijven. In het 'oude' curriculum in segment 4 en in het 'nieuwe' curriculum in de vierde kerncompetentie 'levensbeschouwelijk verankeren'. Hierin zijn drie onderwzinhouden vastgelegd, die door middel van kritische beroepssituaties worden getoetst:
 - De student wordt competent in reflecteren op de eigen religieuze socialisatie, c.q. de ontwikkeling van de eigen levensovertuiging en de betekenis daarvan voor diens hulpverlenend handelen (mede om onbewuste en onverantwoorde vermenging van zingevingkaders te voorkomen).
 - De student wordt competent in het onderscheiden van de betekenis van de levensbeschouwing (zingevingkaders) van de cliënt voor diens problematiek en weet deze, waar aan de orde, te operationaliseren voor het hulpverleningsproces. Concrete aandacht is er daarbij voor kennis van andere (godsdienstige) overtuigingen en hoe zich daartoe respectvol te verhouden.
 - De student wordt competent in het onderscheiden en hanteren van ethische dilemma's in de hulpverlening, zowel waar het de cliënt als waar het zichzelf betreft.
- De christelijke identiteit komt tot uitdrukking in:
 - De cultuur van de CHE en van de opleiding. Vieringen en bezinningsmomenten nemen een belangrijke plaats in. Medewerkers en studenten vormen een échte werkgemeenschap: er is, volgens de studenten die het visitatieteam ontmoette, sprake van een grote betrokkenheid en gelijkwaardigheid: "Iedereen is uniek, niemand is een nummer." Dit positieve beeld wordt in de schriftelijke evaluaties bevestigd.
 - Een aanzienlijk deel van de lesinhouden en vakken. De docenten geven aan dat de kennis en methodiek het uitgangspunt vormen en dat van daaruit wordt toegewerkt naar, en ingezoomd op, de levensbeschouwing. De studenten herkennen en bevestigen dit tijdens de visitatie. Zij vertellen dat het de docenten zijn, die vorm en kleur aan dit aspect van de lesstof geven, door hun eigen vertaling hiervan en door de studenten te prikkelen en uit te dagen stelling te nemen. Maar wel steeds met nadruk op begrip en respect voor andersdenkenden; dit aspect komt expliciet aan bod in het vak 'Interculturele communicatie'. Bovendien is er een aantal hogeschoolbrede keuzevakken, waarin de eigen (beroeps)vorming meer specifiek kan worden verbonden met levensbeschouwelijke onderwerpen: contextueel pastoraat, spiritualiteit, christelijke filosofie e.a.

- Het sterke accent op begeleiding gedurende de gehele opleiding, waarbij van de student consequent wordt gevraagd te reflecteren en stelling te nemen, ook vanuit zijn eigen levensovertuiging. In het SLB/SLO-traject leren studenten de eigen waarheidsvinding te hanteren in een pluriforme samenleving. Een van de geïnterviewden zegt hierover: “Veel 18-jarigen komen met een aantal vooroordelen binnen, maar leren geleidelijk dat de samenleving veel complexer in elkaar zit dan aanvankelijk werd gedacht.”
- In de opleidingsgidsen wordt ruim aandacht besteed aan de manier waarop het eigene van de christelijke identiteit van de opleiding tot uitdrukking komt in de visie op het beroep (visie op menszijn, visie op de opdracht van de maatschappelijk werker en visie in de praktijk gebracht) en er wordt beschreven hoe deze visie vervolgens in de opleiding is vertaald. Deze ‘vertaling’ is in de programmaboeken terug te vinden.
- In haar zelfevaluatie geeft de opleiding aan dat het werkveld behoefte heeft aan werkers met specifieke kennis van de relatie tussen levensbeschouwing en levensproblematiek. Deze stelling wordt tijdens het gesprek van het visitatieteam met de WAR bevestigd. Meerdere WAR-leden putten uit eigen ervaring met stagairs. Een van hen vertelt: “Eerst waren we wat huiverig, maar dat was onterecht. Aan de houding van de studenten hoeft niet gesleuteld te worden. Zij tonen veel begrip voor de cliënten en gaan op een niet veroordelende manier met ze om.”
- De identiteit van de Academie is een voortdurend punt van bezinning. Op Academieniveau is aan dit onderwerp in 2006 een professionaliseringsdag gewijd, die tot concrete adviezen heeft geleid, die momenteel door de werkgroep ‘Identiteit en cultuur’ worden uitgewerkt. In januari 2007 vond een hogeschoolbrede professionaliseringsdag over hetzelfde thema plaats.
- In studenten- en docentenevaluaties wordt vooral aandacht besteed aan beoordeling van de christelijke cultuur op de CHE. Naar de manier waarop dit doorwerkt c.q. wordt geconcretiseerd in het curriculum, en de wenselijkheid hiervan, wordt in de evaluaties nog niet gevraagd. Dit is een beleidsvoornemen voor de komende periode.

Beoordeling door het visitatieteam:

Het visitatieteam is van mening dat het thema ‘levensbeschouwing’ een uitgesproken heldere plaats inneemt binnen het curriculum. De opleiding leidt studenten op die hun levensovertuiging integreren in hun werk en die in actuele kwesties hun visie kunnen uitdragen zonder die aan de ander op te dringen. Het streven naar een inhoudelijk hoge kwaliteit van de opleiding vormt hiervoor, juist ook als Christen, het uitgangspunt. De protestants-christelijke identiteit is voor de meeste studenten, naast de hoge kwaliteit, dé reden om voor MWD aan de CHE te kiezen. Respect voor de ander en voor diens overtuiging is een kernwaarde. Dit houdt in dat de opleiding ook studenten met een andere levensovertuiging toelaat tot de opleiding, mits de kernwaarden worden gerespecteerd.

De consistente visie en identiteit, de intensieve begeleiding en de voorbeeldfunctie van het docententeam, dragen eraan bij dat de afgestudeerden door het werkveld worden gewaardeerd en breed kunnen worden ingezet. Hiermee maakt de opleiding haar missie waar.

Het visitatieteam beoordeelt de facetten: **‘Differentiatie en profilering’, ‘Kwaliteit’, ‘Concretisering’ en ‘Onderscheidend karakter’ als goed.**

Hiermee is de beoordeling van het bijzondere kenmerk ‘Protestants-christelijke identiteit’ als geheel voor voltijd en deeltijd positief.

Bijlage 1: ProgrammaProgramma 1^e dag visitatie 19 april 2007

Nr.	Tijd	Onderdeel	Namen teams
1	08.45	Panel start zelfstandig in lokaal 0.145	n.v.t.
2	09.30 - 10.00	Opleidingsmanagement; Voorzitter CvB, opleidingsmanager, afdelingshoofden, onderwijscoördinatoren Start up; kennismaken, toelichting op visitatie, doornemen programma	C.P. Boele, voorzitter CvB G. v.d. Heijden, manager academie A.C. Bos, teamleider major MWD Annechien Verkerk, medewerker dienst O&K
3	10.00 - 12.00	Opleidingsmanager, Kernteam (MT/Did.staf) Domeinspecifieke eisen, bachelorniveau, hbo-oriëntatie. Programma van de opleiding, didactisch concept, kwaliteitsmanagement, internationalisering, toetsing en examinering.	G. v.d. Heijden, manager academie A.C. Bos, teamleider MWD/ex.cie. H.G.W. Bent, teamleider propedeuse A.H. Oosterloo, teamleider SPH, vz. curr.cie. en vz. cie. internationalisering M. Verhage, vz. cie. kwaliteitszorg G. Vierwind, teamleider minoren
4	12.00 - 12.30	Rondleiding faciliteiten	A.C. Bos G. v.d. Heijden
5	12.30 - 14.00	Visitatiecommissie Documentenonderzoek, lunch	
6	14.00 - 15.00	Werkveldadviescommissie (3-4 leden). Beroepsprofiel, domeinspecifieke eisen, hbo-oriëntatie, programma, eindniveau	J. de Visser, Reclustering L. Pouls, Vrouwenopvang B. Sekeris, gemeente Dordrecht A. Kuperus, Raad v.d. Kinderbescherming
7	15.00 - 16.00	Studeadviseurs, stage- en afstudeer begeleiders, (extern) praktijkbegeleider (3-5 personen). Eindniveau en competenties, stage- en afstudeerbegeleiding. Major- en minorstructuur. Afstuderen in het buitenland.	E. Arendsen, stage- en afstudeerbeg. A. v. Dieren, stage-/afst.beg. buitenl. R. Vermaat, lid curr.cie, ex.cie., stage-/afst.beg. B. Visser, lid curr.cie slb, stage-/afst.beg. L. Draaijer, externe praktijkbegeleider W. Oerlemans, idem
8	16.00 - 17.00	Visitatiecommissie Aanvullend documenten onderzoek	n.v.t.
9	17.00 - 17.30	Opleidingsmanagement Terugkoppeling bevindingen van de visitatiedag	Zie 3

Programma 2^e dag visitatie 14 mei 2007

Nr.	Tijd	Onderdeel	Namen teams
1	08.45 - 09.30	Panel start zelfstandig in lokaal 0.145	n.v.t.
2	09.30 - 11.00	Docenten (vier-zes personen) verdeeld over voltijd en deeltijd en propedeuse en majorfase. Eindniveau en competenties, programma van de opleiding, lesmodulen/blokken, toetsing, HRM-beleving, Minors.	Dhr. M. ten Brinke, lid majorteam en stagecoördinator. Dhr. drs. W.H. Dekker, lid minorteam, vz. M.R. Mevr. E.J. Gardebroek, lid majorteam, vz. Opl.cie. Mevr. drs. P.N.J. de Jong-Veldkamp, lid propedeuseteam, toetsingscommissie en commissie kwaliteitszorg Dhr. H.J. Terlouw, lid propedeuseteam en semesterverantwoordelijke propedeuse Dhr. drs. W. Vollbehr, lid majorteam en cie curriculum.
3	11.00 - 12.00	Studenten (twee per leerjaar voltijd en deeltijd; in totaal acht studenten) Studielast, studiebegeleiding, kwaliteit opleiding, toetsen, informatie en communicatie, bijzonder kenmerk, cultuur en sfeer	Dhr. T. Vermeer, vto-1 Dhr. S.G. Berendsen, dto-1 Mevr. G.E.A. Geresteijn, vto-2 Dhr. H.J. Joosse, dto-2 Mevr. G.E. Hansma, vto-3 Mevr. J.H.M. Samsom-van der Ham, dto-3 Mevr. A.M.E. Visser, vto-4
4	12.00 - 13.30	Documentenonderzoek, lunch	
5	13.30 - 14.30	Optioneel bijwonen (deel van een) college, afstudeerpresentatie/gesprek, stagebespreking	A. Hoorcollege Psychologie door Ruth Vermaat (project gedwongen hulpverlening) in lokaal 1.050 B. Onderzocht wordt of er een roosterwijziging kan plaatsvinden om een presentatie bij te wonen bij het project signalering en belangenbehartiging in dto-3. Lokaal wordt nog bekendgemaakt.
6	14.30 - 15.30	Vier tot zes oud-studenten, afgestudeerd korter dan vijf jaar geleden verdeeld over voltijd en deeltijd Resultaten opleiding. Aansluiting bij de praktijk. Programma.	Mevr. A.A.D. Baggerman (Jeugdzorg) Mevr. F. de Bruijn-Rademaker (AMW) Mevr. M. Hagelstein-Mandersloot (Hospice) Mevr. P. Jongeneel (Journalist en gevangenzorg) Dhr. G.J. Kattenberg (Jeugdzorg) Dhr. R.J.W. de Wild (BMW)
7	15.30 - 16.30	Visitatiecommissie Aanvullend onderzoek, intern beraad	
8	16.30 -	Opleidingsmanagement plus teamvertegenwoordiging	

Nr.	Tijd	Onderdeel	Namen teams
	17.00	Terugkoppeling bevindingen	

Bijlage 2: Documenten

Documenten die zijn bestudeerd

- Zelfevaluatierapport
- Algemene informatiegids CHE studentenbegeleiding
- Afgestudeerdenonderzoek CHE 2007-06-17
- Afstudeernota MWD 2006-2007
- Afstudeerscripties en -onderzoeken.
- Beleidsplan Academie Sociale Studies 2006-2010
- Beleidsplan Internationalisering Academie Sociale Studies 2007-2009
- Beoordelingskader MWD
- Beroepenstructuur MWD-NIZW
- Blokevaluatie vragenlijst, idem uitkomsten
- Commissie Kwaliteitszorg Academie Sociale Studies, Werk en activiteitenplan 2006-2007
- CV docenten
- Docentenhandleidingen (o.a. SLO VTO1 en DTO1 plus beoordelingsformulieren)
- Documentatie Identiteitsdag 2007
- Elsevier Thema, oktober 2006
- Evaluatie 4 jaar studeren
- Evaluatie Onderzoek en Methoden plus afspraken n.a.v. de evaluatie
- Format portfolio
- Hbo-monitor 2005
- Identiteitstraject Academie Sociale Studies
- Instroombeleid mbo-hbo 2006-2007
- Instroommodel propedeuse MWD of SPH
- Instroommodel SPW-4
- Instructie assessoren
- Jaaractiviteitenplan Academie Sociale Studies
- Kerncompetentiekaarten
- Kerncompetentiematrix
- Keuzegids Hoger Onderwijs, 2006-2007
- Kwaliteitsmanagementplan CHE
- Kwaliteitszorgplan opleiding MWD
- Leerlijnen MWD
- Literatuurlijsten Sociale studies semester 1, semester 2, en MWD jaar 2-4 2006-2007
- Memo studieloopbaanbegeleiding
- Minimumeisen kwaliteitszorginstrumentarium
- Notitie Academie en Werkveld 2006-2007
- Notulen Blokevaluatie
- Notulen WAR
- Onderwijsportaal deel A – kader voor onderwijskundige inrichting van de CHE
- Onderwijsportaal, deelnota B-1 Visie op leren
- Onderwijsportaal, deelnota B-2 Internationalisering

- Onderwijsportaal, deelnota B-4 Studieloopbaanbegeleiding
- Onderwijsportaal, deelnota B-5 Toetsing en assessment
- Onderwijsverantwoording Academie Sociale Studies
- Opleidingsgidsen VTO en DTO (inclusief examenregeling)
- Opleidingsgidsen ASS propedeuse
- Opleidingskwalificaties MWD
- Opleidingsplan MWD
- Opleidingsprofiel MWD 'Herkenbaar en toekomstgericht'
- Overzicht CHE keuzeprogramma's 2006-2007
- Overzicht docenten met een flexibele aanstelling
- Programmaboeken
- Projectboeken
- Projectnota buitenland (voor studenten)
- Projectoverzichten
- Relatie Dublindescriptoren en kerncompetenties Sociale Studies
- Rooster
- Semesterboeken VTO en DTO, 2006-2007
- Sollicitatieprocedure personeel CHE
- Stagenota's VTO en DTO 2006-2007
- Stagenota lintstage
- Strategisch Instellingsplan CHE 2008
- Studentenevaluatie 2006
- Studentenstatuut
- Supervisienota 2006-2007
- Supervisienota 2006-2007
- Taakstelling Individuele Trajectbegeleider
- Toetsen en beoordelingen (criteria en uitwerking)
- Voorlichtingsbrochures MWD
- Vragenlijst evaluatie propedeuse
- Vragenlijst exit-interview
- Werkervaringsonderzoek 2006

Bijlage 3: Domeinspecifiek referentiekader

Uit: 'Opleidingsprofiel Maatschappelijk werk en Dienstverlening
Herkenbaar en toekomstgericht, 2000'

Drie segmenten

Het format bestaat uit drie segmenten, die elk een taakgebied voorstellen. De segmenten worden bewust even groot weergegeven, omdat *gelijkwaardigheid* wordt verondersteld. Het gaat daarbij niet om *kwantitatieve* gelijkwaardigheid: het eerste segment bevat ongeveer de helft van de kwalificaties. De segmenten zijn wel *kwalitatief* gelijkwaardig. Dit geeft uitdrukking aan de visie op het hbo-niveau van de beginnend beroeps- beoefenaar: deze dient voor alle drie taakgebieden even goed toegerust te zijn.

De drie taakgebieden zijn:

- (a) segment 1: de uitvoerende taken van de beginnend beroepsbeoefenaar als *werker*: hulp- en dienstverleners aan cliënten/cliëntsystemen;
- (b) segment 2: de taken van de beginnende beroepsbeoefenaar als *medewerker*: werken in en vanuit een arbeidsomgeving;
- (c) segment 3: de taken van de beginnend beroepsbeoefenaar als *lid van de beroepsgroep*: werken aan professionaliteit en professionalisering.

Vooraf de laatste twee segmenten overstijgen het domein van Maatschappelijk Werk en Dienstverlening, en kunnen ook van toepassing zijn op andere (sociaalagogische) hbo-opleidingen.

OVERZICHT VAN DE KWALIFICATIES

Segment 1: hulp- en dienstverlening aan cliëntsystemen

Segment 1 kent vijf subsegmenten:

- 1.1 Oriënteren en ontwerpen
- 1.2 Werken met cliënten
- 1.3 Werken namens cliënten
- 1.4 Werken voor cliënten
- 1.5 Evalueren en afsluiten

1.1 Oriënteren en ontwerpen

De beginnend beroepsbeoefenaar demonstreert dat hij in staat is om ...

- 1.1.1 een samenwerkingsrelatie met cliënten aan te gaan en te onderhouden;
- 1.1.2 de situatie van cliënten te verkennen;
- 1.1.3 samen met cliënten de situatie te ontrafelen;
- 1.1.4 verbetermogelijkheden in de situatie van cliënten te benoemen, in relatie tot de draagkracht en draaglast van cliënten;
- 1.1.5 waar nodig te verwijzen naar andere personen of instellingen;
- 1.1.6 in overleg met cliënten een hulp- en dienstverleningsplan op te stellen.

1.2 Werken met cliënten

De beginnend beroepsbeoefenaar demonstreert dat hij in staat is om ...

- 1.2.1 de verschillende methodieken en methoden van het maatschappelijk werk afzonderlijk of in combinatie met elkaar te hanteren;
- 1.2.2 te werken met individuen en met verschillend samengestelde groepen in de uitvoering van het hulp- en dienstverleningsplan;
- 1.2.3 verschillende vormen van hulp- en dienstverlening te hanteren bij het uitvoeren van het hulp- en dienstverleningsplan.

1.3 Werken namens cliënten

De beginnend beroepsbeoefenaar demonstreert dat hij in staat is om ...

- 1.3.1 te bemiddelen tussen cliënten en hun sociale omgeving;
- 1.3.2 de belangen van cliënten te behartigen en hun zaak te bepleiten bij derden;
- 1.3.3 zo nodig, voorzieningen te regelen voor cliënten;
- 1.3.4 te rapporteren aan derden over cliënten;
- 1.3.5 hulp- en dienstverlening te coördineren.

1.4 Werken voor cliënten

De beginnend beroepsbeoefenaar demonstreert dat hij in staat is om ...

- 1.4.1 actief (maatschappelijke) factoren te signaleren die bij cliënten problemen veroorzaken;
- 1.4.2 een signaleringsproces op gang te brengen;
- 1.4.3 te bepalen of en welke veranderingen in de maatschappelijke context mogelijk en haalbaar zijn;
- 1.4.4 een plan van aanpak te ontwerpen ter beïnvloeding van maatschappelijke omstandigheden;
- 1.4.5 de signalen en de voorstellen voor verandering uit het plan van aanpak onder de aandacht te brengen van verantwoordelijke instanties of personen;
- 1.4.6 signalen onder de aandacht te brengen in de eigen sector.

1.5 Evalueren en afsluiten van de hulp- en dienstverlening

De beginnend beroepsbeoefenaar demonstreert dat hij in staat is om ...

- 1.5.1 het hulp- en dienstverleningstraject te evalueren en af te sluiten;
- 1.5.2 de relatie met cliënten te evalueren en af te sluiten.

Segment 2: werken in- en vanuit een arbeidsomgeving

De beginnend beroepsbeoefenaar demonstreert dat hij in staat is om ...

- 2.1 met collega's samen te werken en daarbij een bijdrage te leveren aan de teamvorming;
- 2.2 anderen in de organisatie te begeleiden;
- 2.3 verantwoording af te leggen over efficiency en effectiviteit van het eigen professioneel handelen;
- 2.4 een bijdrage te leveren aan het beleid van de organisatie;
- 2.5 een bijdrage te leveren aan het beheer van de organisatie;
- 2.6 een bijdrage te leveren aan de kwaliteitszorg van een organisatie;
- 2.7 een bijdrage te leveren aan de uitvoering van projecten;
- 2.8 contacten aan te gaan met externe partijen en binnen die contacten het eigen beroep duidelijk weet te profileren en te legitimeren;
- 2.9 effectief (multidisciplinair) samen te werken met derden met het oog op een gemeenschappelijk belang;
- 2.10 beleidsvoorstellen te doen om het hulpverleningsaanbod van de instelling beter af te stemmen op vragen en behoeften van cliënten en om de omgeving van cliënten te beïnvloeden.

Segment 3: Werken en professionaliteit en professionalisering

In segment 3 worden twee subsegmenten onderscheiden:

- (a) het zichzelf ontwikkelen in het beroep
- (b) het bijdragen aan de ontwikkeling van het beroep

3.1 Het zichzelf ontwikkelen in het beroep

De beginnende beroepsbeoefenaar demonstreert dat hij in staat is om ...

- 3.1.1 de eigen professionaliteit voortdurend te ontwikkelen;
- 3.1.2 eigen beroepsmatig handelen, houding en motivatie te beschrijven, er op te reflecteren en deze verder te ontwikkelen;
- 3.1.3 de eigen loopbaan in kaart te brengen en verder uit te stippelen.

3.2 Het bijdragen aan de ontwikkeling van het beroep

De beginnend beroepsbeoefenaar demonstreert dat hij in staat is om ...

- 3.2.1 systematisch gegevens over de beroepsuitoefening te verzamelen, die te onderzoeken en de uitkomsten te vertalen naar consequenties voor het beroep;
- 3.2.2 veranderingen in de samenleving te signaleren, te onderzoeken en de resultaten hiervan te vertalen in een bijdrage aan het beroep en het beroepshandelen;
- 3.2.3 actief de grenzen van het vakgebied te verkennen, erover heen te kijken en daar positie in te nemen vanuit de kracht van het beroep.

Bijlage 4: Visitatieteam

Drs. R. de Lusenet (1954), teamleider

De heer De Lusenet is sinds eind 2003 actief betrokken bij Certiked, als extern deskundige en teamleider bij visitaties in het hoger onderwijs en auditor op het gebied van ISO-certificering van kennisintensieve organisaties, waar onder adviesbureaus gespecialiseerd in ruimtelijke ordening en inrichting, planologie, landschapsarchitectuur en adviesbureaus op het terrein van advisering over bestuurlijke beleidsmatige en organisatorische vraagstukken in de fysieke omgeving. In zijn overige werkzaamheden als zelfstandig organisatieadviseur is hij gespecialiseerd in Human Resources Management, opleiding en training, kwaliteitsmanagement en professionalisering van het management binnen organisaties. De heer De Lusenet is ruim vijfentwintig jaar in leidinggevende/bestuurlijke functies verbonden geweest aan (internationaal opererende) organisatieadviesbureaus (waaronder KPMG Management Consulting en GITP International) en was in die hoedanigheid verantwoordelijk voor onder andere kwaliteit van de dienstverlening, professionalisering en innovatie. In die periode gaf hij ondermeer leiding aan een bureau gespecialiseerd in beleidsadviesing op het gebied van natuur en landschap en infrastructuur.

Mevrouw drs. P.A.M. van Sonsbeeck-van den Brink, secretaris:

Mevrouw Van Sonsbeeck heeft ontwikkelingspsychologie gestudeerd aan de RUU. Aanvankelijk werkte zij als psycholoog voor een Schoolbegeleidingsdienst, daarna op de opleidingsafdeling van de AMRO-bank als trainer/adviseur en tenslotte een aantal jaren als freelance trainer met name in de zakelijke dienstverlening en de advocatuur. Naast inhoudelijke trainingen verzorgde zij ook trainingen op het gebied van sociale/communicatieve vaardigheden. Vanaf 1992 heeft zij uitgebreide werkervaring opgedaan in het toetsen van opleidingen, zowel via CEDEO (bedrijfsopleidingen) als via de Stichting Post-hbo (postinitiële opleidingen). Zij was betrokken bij een groot pilot-project gericht op continue kwaliteitsverbetering van opleidingsinstellingen. In diverse bestuurlijke functies vervulde zij de rol van secretaris.

Mevrouw C. Grootendorst (1982), studentlid:

Carolien Grootendorst heeft in 2000 haar HAVO-diploma behaald. In 2001 heeft zij haar propedeuse HBO-Verpleegkunde behaald, waarna ze Maatschappelijk Werk en Dienstverlening (MWD) is gaan studeren in Leiden. In 2005 is ze aan deze opleiding afgestudeerd. Momenteel studeert Carolien Politicologie in Amsterdam, afstudeerrichting Internationale Betrekkingen. Tijdens de studie MWD heeft ze een half jaar in de psychiatrie stage gelopen in Den Haag en ook is zij in het kader van een stage een half jaar naar Suriname geweest. Naast haar studie heeft ze het afgelopen jaar op de Hogeschool Leiden projectgroepjes begeleid voor de opleidingen MWD en SPH. Taken hierbij zijn onder andere het coachen/begeleiden van studenten, het controleren van hbo-niveau van de eindproducten en het evalueren en verbeteren van het project.

Mevrouw H. Kuiper MM, externe deskundige:

Mevrouw Kuiper is vanaf 1983 werkzaam in de Maatschappelijke Dienstverlening. De eerste tien jaar heeft zij zich verdiept in de inhoudelijke hulpverlening van het maatschappelijk werk, waarbij zij diverse trainingen en een VO opleiding heeft gevolgd. Na het volgen van supervisie/coachings opleidingen heeft zij werkzaamheden als: trainer, supervisor, coach uitgevoerd. Vervolgens heeft zij de overstap naar het management gemaakt. Na diverse interim werkzaamheden werkt zij nu als regiomanager in de Maatschappelijke Dienstverlening. Aansturing, via integraal management, van 4 wijkteams en diverse projecten behoren tot haar taken. Zij is afgestudeerd 'Master of Management' (MM) en volgt momenteel een 'Mastersmoduul Strategisch Management' (MA). Zij is op diverse niveaus actief in het werkveld en heeft een brede kennis hieromtrent.

De heer M.J.G. (Hans) Melsen, werkvelddeskundige.

Hans Melsen heeft, na zeven jaar als maatschappelijk werker werkzaam te zijn geweest, vele functies op management-, directie- en bestuurlijk niveau vervuld in de maatschappelijke dienstverlening en de thuiszorg. In die hoedanigheid heeft hij leiding gegeven aan diverse reorganisatieprocessen, fusies en andere intensieve vormen van samenwerking met netwerkpartners. Hierbij heeft hij zich vooral gericht op vraaggestuurde hulpverlening, kwaliteitsontwikkeling van de professionele medewerkers en de daarbij vereiste samenhangende organisatiestructuren. Daarnaast was en is hij actief als adviseur en interim manager bij non-profitorganisaties op het gebied van welzijn en dienstverlening. Buiten zijn werk is hij voorzitter van diverse patiënten- en koepelorganisaties.

Bijlage 5: Onafhankelijkheidsverklaringen

Bijlage 6a: Relatie Dublin-descriptoren en kerncompetenties Sociale Studies

‘Nieuwe’ opleiding (geldt voor huidige eerstejaars, gestart in 2006-2007))

Dublin-descriptor	Kerncompetenties Sociale Studies
<p><u>Kennis en inzicht</u></p> <p><i>Heeft aantoonbare kennis en inzicht van een vakgebied, waarbij wordt voortgebouwd op het niveau bereikt in het voortgezet onderwijs en dit wordt overtroffen; functioneert doorgaans op een niveau waarop met ondersteuning van gespecialiseerde handboeken, enige aspecten voorkomen waarvoor kennis van de laatste ontwikkelingen op het vakgebied vereist is.</i></p>	<p><u>Methodisch hulpverleners:</u></p> <p>Beschikt over kennis van theorieën en modellen, die de verscheidene soorten problematiek van cliënten kunnen verklaren en handvatten bieden voor hulpverlenend handelen.</p> <p>Beschikt over kennis van methoden en middelen die bij verschillende vormen van hulpverlening kunnen worden aangewend, waaronder muzisch-agogische methodiek.</p>
<p><u>Toepassen kennis en inzicht</u></p> <p><i>Is in staat om zijn/haar kennis en inzicht op dusdanige wijze toe te passen, dat dit een professionele benadering van zijn/haar werk of beroep laat zien, en beschikt verder over competenties voor het opstellen en verdiepen van argumentaties en voor het oplossen van problemen op het vakgebied.</i></p>	<p><u>Methodisch hulpverleners:</u></p> <p>Beschikt over vaardigheden in het toepassen van methoden en middelen die bij verschillende vormen van hulpverlening kunnen worden aangewend, waaronder muzisch-agogische methodiek.</p> <p>Beschikt over vaardigheden om weerstanden die worden opgeroepen in veranderingsprocessen adequaat te hanteren.</p>

<p><u>Oordeelsvorming</u></p> <p><i>Is in staat om relevante gegevens te verzamelen en te interpreteren (meestal op het vakgebied) met het doel een oordeel te vormen dat mede gebaseerd is op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten.</i></p>	<p><u>Theoretisch verantwoorden:</u> Is in staat om het hulpverlenend handelen met behulp van theorieën en onderzoek te onderbouwen en ontwikkelingen in de relevante wetenschappelijke gebieden operationeel te maken voor het beroepshandelen.</p> <p><u>Levensbeschouwelijk verankeren:</u> Is in staat om in professionele relaties constructief aan te sluiten bij en, waar wenselijk, een appèl te doen op de levensbeschouwing van anderen en daarin de eigen (christelijke) levensbeschouwing integraal deel uit te laten maken van de beroepsrol, zodat deze kan inspireren en ondersteunen, ethisch kan legitimeren en begrenzen en op een constructieve wijze bespreekbaar gemaakt kan worden in eenzelfde levensbeschouwelijke dan wel multireligieuze en multiculturele context.</p>
<p><u>Communicatie</u></p> <p><i>Is in staat om ideeën en oplossingen over te brengen op een publiek bestaande uit specialisten of niet-specialisten.</i></p>	<p><u>Methodisch hulpverleners:</u> Beschikt over vaardigheden in het zorgvuldig en helder communiceren naar alle betrokkenen.</p> <p><u>Communicatieve vaardigheden:</u> Beschikt over die communicatieve vaardigheden, zowel schriftelijk als verbaal en non-verbaal, die voorwaarde zijn om: een hulpverleningsrelatie aan te gaan, daarin aan te sluiten bij de cliënt, het cliëntsysteem of een cliëntengroep, en deze relatie zorgvuldig af te sluiten en daarover te kunnen rapporteren; de eigen rol te kunnen vervullen in het team en in allerlei vormen van interdisciplinaire samenwerking; te kunnen functioneren in de internationale context van het beroep.</p> <p><u>Werken in een organisatie:</u> Kan zich op een passende wijze verhouden tot de organisatie als context, kan constructief samenwerken met directe collega's en met vertegenwoordigers van andere disciplines ten behoeve van de hulp- en dienstverlening aan cliënten. Kan een wezenlijke bijdrage leveren aan het functioneren van het team en de instelling</p>

	<p>waar hij werkzaam is, in diverse overlegvormen, kwaliteitszorg, methodiekontwikkeling en begeleiding van nieuwe collega's en/of vrijwilligers.</p>
<p><u>Leervaardigheden</u></p> <p><i>Bezit de leervaardigheden die noodzakelijk zijn om een vervolgstudie die een hoger niveau van autonomie veronderstelt aan te gaan.</i></p>	<p><u>Methodisch hulpverleners:</u> Beschikt over een passende attitude.</p> <p><u>Persoonlijke professionaliteit:</u> Werkt vanuit een attitude die gekenmerkt wordt door betrokkenheid en gerichtheid op de cliënt en zijn omgeving, vraag- en resultaatgerichtheid, transparantie en maatschappelijke betrokkenheid; hij reflecteert kritisch op zijn persoonlijk beroepshandelen, onderkent en hanteert spanningsvelden die zich in de uitvoering van de hulpverlening voordoen, onderhoudt en bevordert zijn eigen beroepsbekwaamheid en draagt bij aan de ontwikkeling en maatschappelijke profilering van zijn beroep.</p>

Bijlage 6b: Relatie Dublin descriptor en opleidingskwalificaties MWD

'Oude' opleiding (geldt voor huidige studenten jaar 2, 3 en 4)

Dublin descriptor	Opleidingskwalificaties Maatschappelijk Werk en Dienstverlening
<p><u>Kennis en inzicht</u></p> <p><i>Heeft aantoonbare kennis en inzicht van een vakgebied, waarbij wordt voortgebouwd op het niveau bereikt in het voortgezet onderwijs en dit wordt overtroffen; functioneert doorgaans op een niveau waarop met ondersteuning van gespecialiseerde handboeken, enige aspecten voorkomen waarvoor kennis van de laatste ontwikkelingen op het vakgebied vereist is.</i></p>	<p>De beginnend beroepsbeoefenaar heeft:</p> <ul style="list-style-type: none"> - inzichtelijke kennis van theorieën, concepten en modellen die in de sociale wetenschappen bekend, gangbaar en beproefd zijn in relatie tot de vragen vanuit het beroep. - een aantal theorieën en methoden die expliciet en concreet gefundeerd zijn op, en verwijzen naar de bijbel.
<p><u>Toepassen kennis en inzicht</u></p> <p><i>Is in staat om zijn/haar kennis en inzicht op dusdanige wijze toe te passen, dat dit een professionele benadering van zijn/haar werk of beroep laat zien, en beschikt verder over competenties voor het opstellen en verdiepen van argumentaties en voor het oplossen van problemen op het vakgebied.</i></p>	<p>De beginnend beroepsbeoefenaar demonstreert dat hij in staat is om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verbetermogelijkheden in de situatie van cliënten te benoemen, in relatie tot de draagkracht en draaglast van cliënten; - waar nodig te verwijzen naar andere personen of instellingen; - in overleg met cliënten een hulp- en dienstverleningsplan op te stellen; - de verschillende methodieken en methoden van het maatschappelijk werk afzonderlijk of in combinatie met elkaar te hanteren; - verschillende vormen van hulp- en dienstverlening te hanteren bij het uitvoeren van het hulp- en dienstverleningsplan; - zo nodig voorzieningen te regelen voor cliënten; - een bijdrage te leveren aan het beleid van de organisatie; - een bijdrage te leveren aan het beheer van de organisatie; - een bijdrage te leveren aan de kwaliteitszorg van een organisatie; - een bijdrage te leveren aan de uitvoering van projecten; - beleidsvoorstellen te doen om het hulpverleningsaanbod van de instelling beter af te stemmen op vragen en behoeften van cliënten en om de omgeving van cliënten te beïnvloeden; - de levensbeschouwing van de cliënt te verwerken in het opstellen en uitvoeren van een hulp en

Dublin descriptor	Opleidingskwalificaties Maatschappelijk Werk en Dienstverlening
	dienstverleningsplan; - levensbeschouwelijk gefundeerde grondslag en doelstelling van de instelling te vertalen naar concreet handelen binnen de hulpverlening.
<p><u>Oordeelsvorming</u></p> <p><i>Is in staat om relevante gegevens te verzamelen en te interpreteren (meestal op het vakgebied) met het doel een oordeel te vormen dat mede gebaseerd is op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten.</i></p>	<p>De beginnend beroepsbeoefenaar demonstreert dat hij in staat is om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de situatie van cliënten te verkennen; - samen met cliënten de situatie te ontrafelen; - actief (maatschappelijke) factoren te signaleren die bij cliënten problemen veroorzaken; - een signaleringsproces op gang te brengen, op zo'n manier dat gegevens systematisch geregistreerd en gebundeld worden en aan bevoegde instanties aangeboden - te bepalen of en welke veranderingen in de maatschappelijke context mogelijk en haalbaar zijn; - het hulp- en dienstverleningstraject te evalueren en af te sluiten; - samen met de cliënt de levensbeschouwelijke component in het probleem te onderkennen; - de levensbeschouwelijke dimensie in grondslag en beleid van de instelling te identificeren.

Dublin descriptor	Opleidingskwalificaties Maatschappelijk Werk en Dienstverlening
<p><u>Communicatie</u></p> <p><i>Is in staat om ideeën en oplossingen over te brengen op een publiek bestaande uit specialisten of niet-specialisten.</i></p>	<p>De beginnend beroepsbeoefenaar demonstreert dat hij in staat is om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een samenwerkingsrelatie met cliënten aan te gaan en te onderhouden; - te werken met individuen en met verschillend samengestelde groepen in de uitvoering van het hulp- en dienstverleningsplan; - te bemiddelen tussen cliënten en hun sociale omgeving; - de belangen van cliënten te behartigen en hun zaak te bepleiten bij derden; - te rapporteren aan derden over cliënten; - hulp- en dienstverlening te coördineren; - -in samenwerking met anderen- een plan van aanpak te ontwerpen ter beïnvloeding van maatschappelijke omstandigheden; - de signalen en de voorstellen voor verandering uit het plan van aanpak onder de aandacht te brengen van verantwoordelijke instanties of personen; - signalen onder de aandacht te brengen van professionals en instellingen in de eigen sector, voorstellen te doen voor concrete veranderingen in beleid en uitvoering en zo nodig mee te werken aan de uitvoering; - signalen onder de aandacht te brengen van professionals en instellingen in de eigen sector, voorstellen te doen voor concrete veranderingen in beleid en uitvoering en zo nodig mee te werken aan de realisatie ervan; - het hulpverleningstraject met cliënten te evalueren en af te sluiten; - met collega's samen te werken en daarbij een bijdrage te leveren aan de teamvorming; - anderen in de organisatie te begeleiden; - verantwoording af te leggen over efficiency en effectiviteit van het eigen professioneel handelen; - contacten aan te gaan met externe partijen en binnen die contacten het eigen beroep duidelijk weet te profileren en te legitimeren; - effectief (multidisciplinair) samen te werken met derden met het oog op een gemeenschappelijk belang; - zijn methodisch en relationeel handelen te onderbouwen en te verantwoorden vanuit vooronderstellingen en uitgangspunten; - te werken in instellingen met diverse

Dublin descriptor	Opleidingskwalificaties Maatschappelijk Werk en Dienstverlening
	levenbeschouwelijke grondslagen; - de professie te profileren ten opzichte van pastoraat en andere levensbeschouwelijk georiënteerde hulpverleningsvormen.
<p><u>Leervaardigheden</u></p> <p><i>Bezit de leervaardigheden die noodzakelijk zijn om een vervolgstudie die een hoger niveau van autonomie veronderstelt aan te gaan.</i></p>	<p>De beginnend beroepsbeoefenaar demonstreert dat hij in staat is om:</p> <p>de eigen professionaliteit voortdurend te ontwikkelen door te leren van nieuwe situaties rondom cliënten en in de samenleving;</p> <p>eigen beroepsmatig handelen, houding en motivatie te beschrijven, er op te reflecteren en deze verder te ontwikkelen;</p> <p>de eigen loopbaan in kaart te brengen en verder uit te stippelen;</p> <p>systematisch gegevens over de beroepsuitoefening te verzamelen, die te onderzoeken en de uitkomsten te vertalen naar consequenties voor het beroep;</p> <p>veranderingen in de samenleving te signaleren, te onderzoeken en de resultaten hiervan te vertalen in een bijdrage aan het beroep en het beroepshandelen;</p> <p>actief de grenzen van het vakgebied te verkennen, erover heen te kijken en daar positie in te nemen vanuit de kracht van het beroep;</p> <p>op grond van ervaring en reflectie de rol van eigen levensbeschouwing in het professioneel handelen zo nodig te heroverwegen en bij te stellen;</p> <p>de aandacht voor het levensbeschouwelijk element te bewaken en waar mogelijk te bevorderen.</p>

Bijlage 7: Competentiematrix jaar 1